

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Huseynov

Azərbaycan Avrasiyanın əvəzolunmaz nəqliyyat mərkəzlərindən biridir

YENİ
AZƏRBAYCAN

Azərbaycan dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqına milli sərvətdir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

29 yanvar
2025-ci il,
çərşənbə
№ 016 (6844)
Qiyməti
60 qəpik

Zəngəzuru unutmamışıq və unutmayacağıq

Ermənistan Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid verməlidir...

➔ Bax səh. 2-3

Hərbçilərin sosial təminatı yaxşılaşdırılır

➔ Bax səh. 4

Sınaqdan çıxmış Adam

Keyrəddin Qoca 75

➔ Bax səh. 4

Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi “Dəmir Yumruğ”u rəsmi simvol seçib

➔ Bax səh. 5

Bəşəriyyət üçün ən böyük təhdid...

➔ Bax səh. 7

Dövlətin sahibkarlara növbəti dəstəyi

➔ Bax səh. 3

Kursların sınaq imtahanları...

➔ Bax səh. 8

Dayanıqlı iqtisadi inkişafın göstəriciləri

2024-cü ildə ölkəmizdə 126,3 milyard manatlıq və ya əvvəlki illə müqayisədə 4,1 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub. İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,3 faiz, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,2 faiz artıb. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 12,4 min manata bərabər olub.

2024-cü ildə əsas kapitala 21,5 milyard manat məbləğində investisiya yönəldilib. Sərmayələrin əsas hissəsi qeyri neft-qaz sektoruna sərf edilib. Ümumilikdə, istifadə olunmuş investisiyanın 10,6 milyard manatı və ya 49,6 faizi məhsul istehsal sahələrinə, 8,2 milyard manatı (38,4 faizi) xidmət sahələrinə, 2,5 milyard manatı (12 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinə sərf olunub. Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin 18,1 milyard manatı və ya 84,7 faizini daxili investisiyalar təşkil edib.

Hesabat dövründə əhalinin nominal gəlirlərində, bank əmanətlərində, ümumi sosial yardımın məbləğində, müdli işçilərin orta aylıq əməkhaqqında da artımlar qeydə alınıb ki, bu da uğurlu sosial-iqtisadi dinamika hesab edilə bilər. İnflasiya 4 faiz civarında təşkil edib.

ÜDM-in strukturunda sənaye məhsullarını payı ötən illərlə müqayisədə daha da yüksəlib. Ötən il sənaye sektorunda da uğurlu göstəricilər əldə edilib. Sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 64,1 milyard manat və ya 2023-cü illə müqayisədə 1,1 faiz çox sənaye məhsulu istehsal edilib. Qeyri-neft sənayesində artım daha çox olub və dinamika 7,3 faizi üstələyib. Bu amil də sənayeləşmənin əsas strukturlarının qeyri-neft sütunları üzərində inkişaf etdiyini təsdiqləyir.

Xüsusilə də ölkəmizin sənaye potensialının və iqtisadi gəlirlərin çoxalmasında sənaye parklarının rolunun...

➔ Bax səh. 5

Rəsmi İrəvan təlaş içindədir

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın Azərbaycanın ədalət mühakiməsinə təqdim olunmuş təqsirləndirilən şəxslərə psixotrop maddələr verilməsi haqqdakı gülünc bəyanatı bu ölkənin mühüm təlaş içində olduğunu göstərir. Həmin iddiaları şərh edən Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə bildirib ki, Ermənistan baş nazirinin İctimai Televiziya verdiyi müsahibədə guya regional eskalasiyaya rəvac vermək məqsədilə separatçı rejimin nümayəndələrinə qarşı psixotrop maddələrin tətbiq olunması ilə bağlı səsləndirdiyi iddiaların heç bir əsası yoxdur və tamamilə gülüncdür.

Ermənistanın baş nazirinin Azərbaycanda aparılan məhkəmə prosesinin üzərinə kölgə salmaq cəhdi əbəsdir. Ayxan Hacızadənin bildirdiyi kimi, təqsirləndirilən şəxslərin bütün hüquq və vəzifələri lazımı qaydada təmin olunub və izah edilib, bütün məhkəmə prosesi və ifadələri qeydə alınıb. Erməni tərəfinin apardığı bəhtan kampaniyası öz təsdiqini tapmadı - Azərbaycanda məbuslara qarşı qəddar rəftarla bağlı iddialar müstəqil şəkildə, o cümlədən Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi tərəfindən araşdırılıb və bu iddiaların yalan olduğu təsbit edilib. “Ermənistan tərəfindən belə bir bəyanatın verilməsinin, bu ölkənin siyasi rəhbərliyinin bir zamanlar Azərbaycana qarşı təcavüz aktı və siyasətini davam etdirmək naminə bütün vasitələrlə açıq şəkildə dəstəklədikləri şəxslərin hazırda müharibə cinayətləri törətməkdə ittiham olunması ilə əlaqədar davam edən məhkəmə prosesi ilə bağlı nə qədər əsəbi olduğunu nümayiş etdirdiyi aydındır”, - deyər XİN rəsmisi vurğulayıb.

Bəlli olduğu kimi, Ermənistan dövləti və onun silahlı qüvvələri, o cümlədən Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma “Dağlıq Qarabağ respublikası” və onun qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən Azərbaycana və Azərbaycan xalqına qarşı sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri...

➔ Bax səh. 6

➔ Bax səh. 7

Bayden administrasiyasına qarşı ittiham...

Zəngəzuru unutmamışıq və unutmayacağıq

Ermənistan Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid verməlidir...

Yanvarın 28-də nəqliyyat məsələlərinə həsr olunmuş müşavirə keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev müşavirədə çıxış edib. Dövlət başçısı müşavirədə Bakı şəhərinin və onun ətrafında yerləşən ərazilərin nəqliyyat infrastrukturunun inkişafının müzakirə ediləcəyini bildirib: “Buna ehtiyac var. Baxmayaraq ki, son illər ərzində bu istiqamətdə bir çox işlər görülmüşdür, böyük infrastruktur layihələri icra edilmişdir, yenə də Bakı şəhərində tıxac müşahidə olunur və əfsuslar olsun ki, tıxacların sayı ildən-ilə artır. Bunun təbii səbəbləri var. Ölkəmizin, o cümlədən Bakı şəhərinin əhalisi ildən-ilə artır. Son 30 il ərzində Azərbaycan əhalisi 7 milyon

Azərbaycan tərəfindən irəli sürüldü: “Zəngəzur dəhlizi artıq dünyada qəbul edilmiş ifadədir, qəbul edilmiş termindir. Əlbəttə ki, biz bu dəhlizin açılması üçün praktiki addımlar atırıq. Düzdür, Ermənistan tərəfi dörd ildən çoxdur ki, bu məsələ ilə bağlı qeyri-konstruktiv mövqe sərgiləyir, faktiki olaraq 10 noyabr kapitulyasiyasından sonra üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmir. Orada açıq-aydın göstərilirdi ki, Azərbaycanın əsas hissesi ilə onun ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat bağlantısı olmalıdır. Ermənistan isə buna əməl etmir, müxtəlif bəhanələr gətirərək, müxtəlif qeyri-re

merkəzlərinin birinə çevirmişik. İşlər davam edir, həm Şimal-Cənub, həm Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri üzrə indi əlavə tədbirlər görülür. Çünki vaxtilə hesablanmış yüklərin həcmi artıq onu göstərir ki, daha böyük həcmdə yüklər keçəcək. Bu, müxtəlif səbəblərə bağlı olan məsələdir. Ancaq fakt odur ki, biz indi bu dəhlizlərin aşırma qabiliyyətini artırmaq üçün əlavə sərmayə cəlb etməmişik və edəcəyik”.

Dövlət başçısı yeni layihələr arasında Zəngəzur dəhlizini qeyd edib. Bildirilib ki, Zəngəzur dəhlizi layihəsi

mamışıq, Azərbaycan xalqı bunu unutmayıb. Biz Zəngəzuru unutmamışıq və unutmayacağıq. Yenə də deyirəm, bizim Ermənistanla ərazi iddiaları yoxdur. Ancaq Ermənistan öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirərək Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid verməlidir”.

Prezident qeyd edib ki, son 20 il ərzində Azərbaycanda 21 min kilometr avtomobil yolu tikilib və təmir edilib. 335 körpü və yol ötürücüsü, 45 tunnel, 163 yerüstü və yeraltı keçid tikilib. 1500 kilometrədən çox dəmir yolu tikilib, 1800 kilometr təmir edilib, yeni qatarlar və vaqonlar alınıb, 90 kilometrədən çox olan Abşeron dairəvi xətti istifadəyə verilib. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu inşa edilib: “Bu layihə Azərbaycan dövlətinin təşəbbüsü ilə icra edilmişdir. Biz bu layihəni icra etmək istəyəndə böyük müqavimətlə üzləşmişdik. Onu indi mən deyə bilərəm. Xüsusilə, Amerika Birləşmiş Ştatları buna etiraz edirdi. Səbəb də yenə də ermənipərəst siyasətlərində idi. Çünki hesab edilirdi ki, bu layihə Ermənistanı kənarda qoyur. Buna görə oxatki Gürcüstan rəhbərliyinə Amerika dövləti tərəfindən çox ciddi təzyiq göstərilmişdi ki, Gürcüstan buna razılıq verməsin. Biz bir neçə il Gürcüstan tərəfi ilə danışıqlar aparmışdıq və nəhayət razılığa gələ bildik. O cümlədən mən şəxsən Amerika dövlətinin yüksək vəzifəli nümayəndələri ilə bu məsələni dəfələrlə müzakirə etmişdim və bildirmişdim ki, onlar bizə maneə törətməməlidirlər. Bu, bizim üçün strateji layihədir və gələcəkdə bu layihədən digər ölkələr, o cümlədən onların müttəfiqləri də faydalanacaq. Həyat göstərdi ki, hər zaman olduğu kimi, biz haqlı idik. Bu gün Amerikanın Avropadakı müttəfiqləri Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yoluna çox böyük maraq göstərirlər. Ümumiyyətlə, Azərbaycan ərazisindən keçən yüklərin Mərkəzi Asiyadan Avropaya və əks istiqamətə daşınmasına da böyük maraq göstərirlər. Əgər Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tikilməsəydi, bütün bunlar tamamilə mümkün ola bilərdi. Biz neinki Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunu Türkiyə və Gürcüstanla birlikdə razılığa gələrək inşa etdik, hətta o vaxt Gürcüstan dövlətinə bir milyard dollara yaxın çox aşağı faizlə kredit də verdik və faktiki olaraq bu vəsait hesabına Gürcüstan ərazisində işlər görüldü. Azərbaycan ərazisində dəmir yolu müasirləşdirildi və Türkiyə də öz ərazisindəki hissəni inşa etmişdi. Beləliklə, yeni bir yol açıldı, hansı ki, bu gün müxtəlif ölkələrin yüklərini Ağ dəniz istiqamətinə, Avropaya, Türkiyəyə daşıyır. Sonra gördük ki, bu yolun aşırma qabiliyyəti yetərli deyil. Yenə də Azərbaycan vəsaiti hesabına keçən il bu yolun genişləndirilməsi təmin edildi və onun daşıma qabiliyyəti 5 milyon tona çatdırılmışdır. Yəni, hesab edirəm ki, bu, bizim coğrafiyamızda son illər ərzində həyata keçirilən ən vacib layihələrdən biridir və bir çox ölkələr bundan sonra da bu yoldan faydalanacaq. Vaxtilə Amerika Dövlət Departamentinin o məmurları bizə qarşı çıxırdılar, - mən bilmirəm onlar indi haradadırlar, onların adları da tarixdə qalmayıb, - amma biz ciddi iradə göstərərək buna nail olduq”.

Dövlət başçısı mövcud yolların reabilitasiyası və müasirləşməsi, daşınma imkanlarının və qatarların sürətinin artırılması istiqamətində görülən işlər arasında Sumqayıt-Yalama dəmir yolunu qeyd edib. bildirilib ki, bu yolun tikintisi artıq 80 faiz səviyyəsində təmin edilib və yaqın ki, yaxın zamanlarda tam istifadəyə veriləcək. İndi üzərində işlədiyimiz yol - Ələt-Astara yolu, faktiki olaraq hamı bilir ki, bu yol var, amma nəzərə alsaq ki, gələcəkdə Şimal-Cənub dəhlizi üzrə yüklər koskin artacaq, bu yolun da genişləndirilməsi gündəlikdir və bu il artıq müəyyən vəsait də ayrılıb.

Vurğulanıb ki, Azərbaycan şəhərləri arasındakı bağlantıları təmin etmək üçün bir neçə yeni qatar istiqaməti müəyyənləşdirilib. “Bakı-Qəbələ. Qəbələ şəhərinə dəmir yolu xətti heç vaxt çatmırdı, biz onu inşa etdik və bu yol da çox lazımdır. Bakı-Balakən dəmir yolu fəaliyyətini bərpa etdi və Bakı-Ağstafa. Yəni, Azərbaycan-

davamı 3-cü səhifədə

dan 10 milyona çatıb, hətta o rəqəmi də ötib. Əlbəttə ki, vaxtilə yaradılmış şəhər yol infrastrukturunu, o cümlədən metro imkanları bu artımı həzm edə bilmir”.

Prezident qeyd edib ki, son 15 il ərzində Bakı şəhərində bir çox böyük layihələr icra edilib, yeni metro stansiyaları istifadəyə verilib, yol qovşaqları, tunellər, körpülər inşa edilib, yeni yollar salınıb. “Əgər biz bu işləri görməsəydik, bu gün, ümumiyyətlə, Bakı şəhərində nəqliyyat iflic vəziyyətinə düşərdi. Amma yenə də görürük ki, növbəti böyük bir proqramın qəbul olunmasında böyük fayda olacaq. Bu məqsədlə bir müddət bundan əvvəl Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə dövlət proqramının hazırlanmasına dair müvafiq göstərişlər vermişəm və bir neçə ay ərzində bu proqram üzərində iş aparılıb. Bu gün biz bu məsələləri müzakirə edəcəyik və lazım olan qərarları verəcəyik”, - deyən Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bütün ölkə üzrə son illər ərzində bir çox nəqliyyat layihələri icra edilib - kənd yolları, şəhərlərarası yollar, magistral yollar. Biz yeni yollar saldıq, bütün şəhərləri demək olar ki, müasir yollarla birləşdirdik. Bütün sərhədlərimizi müasir avtomagistralarla birləşdirdik. Kənd yollarının təmiri və salınması dərəcəsi təqribən 85-90 faizə çatıb və hər il biz bu məqsədlər üçün vəsait ayırıq: “Azərbaycanın coğrafi vəziyyəti elədir ki, bizim ərazimizdən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri keçir və ona görə keçir ki, biz bu coğrafi vəziyyətdən səmərəli şəkildə istifadə edə bilməmişik. Sadəcə olaraq, coğrafi yerləşmə hələ o demək deyil ki, hər hansı bir ölkə nəqliyyat qovşağına çevrilə bilər. Biz isə ardıcıl olaraq beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin Azərbaycan ərazisindən keçməsinə maraq göstərmişik, səylər göstərmişik və praktiki işlər görmüşük. Bu gün Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsini Azərbaycansız, onun nəqliyyat infrastrukturunu olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Hazırda bizim ərazimizdən Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri keçir. Bu dəhlizlər üzrə daşınan yüklərin həcmi ildən-ilə artır. Yüklərin daha səmərəli daşınması üçün fiziki infrastrukturla yanaşı, digər addımlar da atılır, o cümlədən rəqəmsallaşma məsələlərinə diqqət göstərilir. Qonşu ölkələrlə yeni əməkdaşlıq formatları yaradılmışdır və ortaqlar müəssisələr, müştərilər müəssisələr qurulmuşdur. Bir sözə, bu gün Azərbaycan Avrasiyanın əvəzolunmaz nəqliyyat mərkəzlərindən biridir. Onu da bildirməliyəm ki, adətən nəqliyyat mərkəzləri statusuna malik olan ölkələr o ölkələrdir ki, onların açıq dənizlərə çıxışı var. Bizim isə dünya okeanlarına çıxışımız yoxdur. Amma buna baxmayaraq, gördüyümüz işlər nəticəsində biz Azərbaycanı əvəzolunmaz nəqliyyat

nün götürdüyü öhdəliklərinə əsaslanır. Ermənistan rəhbərliyinə bir daha məsləhət görürəm ki, 10 noyabr kapitulyasiya aktını diqqətlə oxusun və orada xüsusilə dediyim o bəndə diqqət yetirsin. Yenə də deyirəm, onların dırnaqarası layihəsi Azərbaycansız tamamilə əhəmiyyətsizdir. Sadəcə olaraq, vaxt uzatmaqla məşğuldurlar, beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaqla məşğuldurlar. Yenə də Azərbaycanla qarşı müxtəlif dairələrdə çirkin kampaniyaların aparılmasına rəvac veriblər. Bunun nəticəsində faktiki olaraq bu günə qədər Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi - Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə bizim ən qısa və ən rahat bağlantımız yoxdur”.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının lazım olan ehtiyacları müxtəlif yollarla təmin edilir, İran İslam Respublikası ərazisindən yüklər və sənədlər gedir, digər imkanlarımız da var. Amma onlar iqtisadi cəhətdən daha əlverişsizdir və yol da uzundur. Prinsip etibarilə Gürcüstan, Türkiyə ərazilərindən də bu bağlantı yaradıla bilər, amma ən rahat yol və imkan olduğu halda, əlbəttə ki, bu məsələ prioritet təşkil edir. “Bununla belə, biz görürük ki, Ermənistan tərəfi yenə də özünü qeyri-səmimi aparır, İran İslam Respublikası ilə müvafiq razılaşma əldə edilmişdir və Ermənistanı bəybas edən avtomobil körpüsünün tikintisi də, artıq bu layihə də icra edilir və yaqın ki, bu il tamamlanacaq. İkinci körpü də inşa ediləcək, artıq Naxçıvan Muxtar Respublikasında. Birinci körpü Zəngilan rayonu ərazisində inşa edilir. Beləliklə, Ermənistan bundan sonra da dalan ölkə kimi davam edəcək və onların tranzit ölkəyə çevrilmə arzuları elə onların gözlərində qalacaq. Özləri daha çox itirəcəklər, neinki biz. Ona görə bu məsələ diqqət mərkəzində olacaq və həm beynəlxalq müstəvidə, həm Ermənistanla ikitərəfli təmaslar əsnasında biz daim bir məsələni qeyd edirik ki, Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid olmalıdır. Heç bir yoxlamadan keçmədən, heç bir maneə ilə üzlənmədən Azərbaycandan Azərbaycana rahat və azad keçid olmalıdır. Bu, bizim tələbimizdir və nəzərə alsaq ki, Qərbi Zəngəzuru sovet hakimiyyəti bizim əlimizdən 1920-ci ilin noyabrında alıb və Azərbaycan xalqına qarşı cinayət törədib, bu, birinci və sonuncu cinayət deyildi. İkincisi, ondan sonra ardıcılıqla əgər getsək, cinayət dırnaqarası “Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti”nin Azərbaycan ərazisində yaradılması idi. Ondan əvvəlki cinayət ermənilərin çar Rusiyası tərəfindən Azərbaycan ərazisinə köçürülməsi idi. Ondan əvvəlki cinayət Qarabağ xanının öldürülməsi idi, hansı ki, zamanot verilmişdi ki, o, öz rəhbərliyini Qarabağda icra edəcək və XX əsrin digər cinayətləri də göz önündədir. Xocalı soyqırımı, 20 Yanvar və torpaqlarımızın 1990-cı illərin əvvəllərində işğalı. Yəni, biz bunu unut-

əvvəli 2-ci səhifədə

can coğrafiyasını bilənlər görürlər ki, bu yollar, əslində, ölkəmizi bizim qərb sərhədi ilə, şimal-qərb sərhədi ilə və

Qəbələ şəhəri ilə bağlayır. Bütün bu yollar üzrə yerləşən şəhərlər də təbii olaraq əhatə olunur”, - deyən ölkə başçısı bildirib ki, son 20 il ərzində Azərbaycanda səkkiz beynəlxalq hava limanı inşa edilib. Onların dördü var idi, amma vəziyyəti qənaətbəxş hesab edilmirdi. Bakı, Naxçıvan, Gəncə və Lənkəran hava limanları yenidən quruldu. Lənkəran hava limanı faktiki olaraq istifadə edilmirdi. Amma Bakı, Naxçıvan, Gəncə istifadə olunurdu. Bu dörd hava limanının həm zolaqları, həm terminal kompleksləri ən müasir standartlara cavab verir. Bununla bərabər, dörd yeni hava limanı inşa edilmişdir - Qəbələ, Zaqatala, Füzuli və Zəngilan. Doqquzuncu beynəlxalq hava limanı bu il Laçında istifadəyə veriləcək. Bütün bu hava limanları istənilən ağırliqda yük və sərnişin təyyarələrini qəbul etməyə qadirdir. Uçuş-ənmə zolağı minimum üç kilometr səviyyəsindədir. Beləliklə, indi dediyim kimi, doqquzuncu bu il istifadəyə veriləcək və bu məsələni də tam bağlayırıq: “Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı keçən il rekord sayda - yeddi milyondan çox sərnişin daşıyib. Mənə verilən məlumata görə, nazirlik tərəfindən aparılan təhlil göstərir ki, bu rəqəm daha da artacaq və təklif verildi ki, yeni terminal kompleksli Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında inşa edilsin. Mən də öz dəstəyimi verdim. İndi bu yeni terminal kompleksinin layihəsi və texniki-iqtisadi əsaslandırılması hazırlanır. Artıq buna start verilmişdir və bu da gələcək sərnişinlərin sayını qəbul etmək üçün bizə imkan yaradacaq. Yəni ki, biz, o cümlədən hava nəqliyyatı üzrə beynəlxalq mərkəzə çevriləcəyik. Nəzərə alsaq ki, hazırda Ələtdə böyük yük terminalı inşa edilir, onun yük qəbul etmə imkanları 1 milyon ton olacaq. Yəni, təsəvvür etmək çətin deyil ki, biz nəqliyyatın, sadəcə olaraq, bu istiqaməti üzrə hansı işləri görürük”.

İlham Əliyev bildirib ki, son illər ərzində vacib layihələrdən biri də yeni Dəniz Ticarət Limanının inşasıdır. “Köhnə limanı biz şəhərin mərkəzindən çıxardıq. İndi o ərazidə abadlıq işləri aparılacaq, istirahət zonaları, müxtəlif obyektlər inşa ediləcək. Yəni, bu zona şəhərimizin ümumi inkişafına əlavə töhfə verəcək və vətəndaşlar da bundan faydalanacaqlar. Ağ Şəhər bulvarına bitişik olan bu istiqamətdə master-plan hazırlanır. Yeni Dəniz Ticarət Limanının birinci fazasının yükaşıma qabiliyyəti 15 milyon ton nəzərdə tutulurdu. Ancaq biz görürük ki, yüklərin həcmi da-

zərdə tutulur. 266 yeni nəsil metro vaqonu alınıb və bu proses davam etdirilir. Ölkəyə yüzlərlə yeni sərnişin avtobusu gətirilib və bu ildən başlayaraq ilin sonunda elektrobusların yığılı, ondan sonra lokalizasiyanın artımı işləri də başlanacaq. Şəhərimizə artıq 161 yeni elektrik avtobusu gətirilib və yaxın gələcəkdə Bakı sakinləri bunun xeyrini görəcəklər. Çünki havanı ən çox çirkəndirən nəqliyyat vasitələridir, xüsusilə böyük nəqliyyat vasitələridir. Ona görə biz, əlbəttə ki, bu işdə də insanların narahatlığını nəzərə alırıq: “Gəmiqayırma zavodu da son illər ərzində inşa edilmişdi, təqribən 10 il, bəlkə 12 il bundan əvvəl. Əvvəllər biz gəmiləri xaricdən alırdıq və ondan sonra mən qərar göldim ki, mütləq Bakıda gəmiqayırma zavodu inşa edilməlidir. Yenə də həyat göstərir ki, bu, nə qədər düzgün addım idi. Bu gün ənənəvi mənbələrdən, - haradan ki, biz alırıq, - gəmi almaq mümkün deyil. Biz indi Gəmiqayırma zavodunun tam gücü ilə işləməsinə nail olduq. Hazırda orada altı müxtəlifölçüllü gəmi inşa edilir. Paralel olaraq, Qara dənizdəki fəaliyyətimizi biz yeni səviyyəyə qaldırdıq. Əgər vaxtilə Azərbaycanın Xəzər Gəmiçiliyinə mənsub olan kiçikhəcmli gəmilər orada işləyirdi, hazırda dörd böyük tanker, - “Aframax” tipli tanker, - onun yükə-türmə qabiliyyəti 100 min tondur, - alınıb və bu da bizə həm xeyir gətirir, həm də ölkəmizin imkanlarını genişləndirir”.

Azad edilmiş ərazilərdə görülən işlərin əsasını nəqliyyat layihələri təşkil etdiyini bildirən Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, 3400 kilometrə yaxın avtomobil yolu - hələlik cəmi 44 avtomobil yolu layihəsi icra edilib, ya da ki, icra edilməkdədir. Eyni

ha çox olacaq. Artıq göstəriş verildi və biz bu ildən işə başlayırıq. Beynəlxalq məsləhətçilər cəlb edildi ki, yeni layihə hazırlansın, təqdim olunsun. Biz limanın imkanlarını 25 milyon tona çatdırmalıyıq və ola bilsin, bu da bizə yetməyəcək. Çünki Şərqi-Qərb nəqliyyat dəhlizi üzrə yüklərin həcmi o qədər sürətlə artır ki, biz bu işləri də bu artıma görə etməliyik. Bütün bu nəqliyyat məsələlərini bir mərkəzdə cəmləşdirmək üçün mənim qərarımla bu yaxınlarda yeni qurum - AZCON qurumu yaradıldı, hansı ki, bütün bu əlaqələndirmə və perspektiv inkişaf planını, o cümlədən sərmayə qoyuluşunu - bütün bu məsələləri nəzərə alacaqdır”, - deyər vurğulayan dövlət başçısı qeyd edib ki, 2008-ci ildən bu günə qədər metronun yeddi yeni stansiyası tikilib və qəbul ediləcək Dövlət Proqramında yeni 10 metro stansiyasının tikintisi nə-

yenə də deyirəm, həyat yerində durmur. Biz indi yeni dövlət proqramı qəbul edəcəyik. Ölkə üzrə, o cümlədən azad edilmiş ərazilərdə bütün nəqliyyat layihələri bundan sonra da icra ediləcək. Hər şey plan üzrə gedir. Bu ilin İnvestisiya Proqramında da bu məqsədlər üçün lazımı vəsait ayrılıb”.

O ki qaldı, Bakı şəhərinə və onun ətrafında yerləşən ərazilərə, burada yenə də deyirəm, yeni dövlət proqramının qəbul edilməsi zəruridir. Bu, çox böyük proqram olacaq, böyük maliyyə tutumlu proqram olacaq. Dövlət başçısı deyib ki, bütün aidiyyəti qurumların birgə fəaliyyətini və səmərəli işlərinə tələb edən proqram olacaq: “Ona görə mən bugünkü müşavirəni çağırıram ki, bu məsələləri biz müzakirə edək və bizə təqdimat edilsin, ictimaiyyət də bilsin ki, nələr gözlənilir, hansı illərdə hansı işlər görülsün. Eyni zamanda, ictimaiyyət nümayəndələri də müvafiq dövlət orqanlarına - Prezident Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə öz tövsiyələrini verə bilərlər. Bəlkə biz nəyi isə bu proqrama salmamışıq. Yəni, yerlərdən də gələn təkliflər nəzərə alınacaqdır”.

Dövlətin sahibkarlara növbəti dəstəyi

Sahibkarlıq sahəsində yoxlamalar daha 1 il dayandırılır

Azərbaycanda sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılmasının müddətinin 2026-cı il yanvarın 1-nə qədər uzadılması nəzərdə tutulur. Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılan “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” qanunda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə əsasən, yoxlamaların müddətinin daha bir uzadılması təklif olunur. Qeyd edək ki,

əvvəlki qanunun icrası 2025-ci il yanvarın 1-də bitib.

Qeyd edək ki, sahibkarlıq fəaliyyətinə yersiz müdaxilələrin qarşısının alınması məqsədilə, bir sıra hallar istisna olmaqla, yoxlamalar 2015-ci ildən 1 yanvar 2024-cü il tarixədək dayandırılıb. Yalnız vergi yoxlamaları, insanların həyat və sağlamlığına,

dövlətin təhlükəsizliyinə və iqtisadi maraqlarına təhlükə yaradan hallar üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən yoxlamalar aparıla bilər. Müəyyən edilmiş məhdudiyyətlər nəzərə alınmaqla bu müddətdə yalnız vergi yoxlamaları, maliyyə bazarları sahəsində aparılan yoxlamalar, gömrük auditi, müvafiq icra ha-

kimyyəti orqanı tərəfindən özəl tibb fəaliyyəti subyektlərində

aparılan yoxlamalar, eləcə də dərman vasitələrinin keyfiyyəti, təhlükəsizliyi qaydalarına riayət edilməsi və qida məhsullarının təhlükəsizliyinə nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı yoxlamalar, yangın nəzarəti, tikintiyə dövlət nəzarəti, təhlükə potensialı obyektlərin və dağ-mədən sahələrinin təhlükəsiz istismarına nəzarət və radiasiya təh-

lükəsizliyinə nəzarət sahəsində yoxlamalar davam etdirilə bilər.

Əlavə olaraq “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər omların ləqəlləşdirilməsinə və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Qanunun tələblərinə əməl edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı həmin qanunla müəyyən edilmiş nəzarət orqanları tərəfindən həyata keçirilən yoxlamalar, habelə insanların həyat və sağlamlığına, dövlətin təhlükəsizliyinə və iqtisadi maraqlarına mühüm təhlükə yaradan hallar üzrə siyahısı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən yoxlamalara icazə verilir.

Özəl bölmənin ÜDM-də payı 83,5 faizi ötüb

Yoxlamaların dayandırılması sahibkarların fəaliyyətini asanlaşdıraraq biznes mühitini yaxşılaşdırır və iqtisadi inkişafı stimullaşdırır. Onlar qeyd edirlər ki, bu addım sahibkarların üzərindəki inzibati yükü azaldır və onların fəaliyyətini daha şəffaf və səmərəli edir. Aparılan bu məqsədyönlü siyasət sayəsində ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafı son 10 ildə yeni mərhələyə daxil olub. Sahibkarlıq infrastrukturunun formalaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılıb, sahibkarlara zəruri texniki yardım göstərən strukturlar formalaşıb. Sahibkarlar üçün vergi yükünün azaldılması istiqamətində dövlət səviyyəsində müəyyən addımlar atılıb.

Azad rəqabət mühitinin təkmilləşdirilməsi, inzibati prosedurların sadələşdirilməsi, vergi güzəştləri və subsidiyalar, real sektora maliyyə dəstəyi və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi sayəsində biznes fəaliyyəti geniş miqyas alıb. Hazırda ölkədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə aktiv məşğul olanların sayı 683 mindən çoxdur. Özəl bölmənin ÜDM-də payı 83,5 faizdir, məşğulluqda payı isə 78 faizə yaxındır.

2003-2023-cü illər ərzində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən sahibkarlıq subyektlərinə 3 milyard manata yaxın güzəştli kredit verilib. Bu layihələr hesabına 200 minə yaxın yeni iş yerinin açılması mümkün olub.

Sahibkarlıq subyektlərinin dövlətin güzəştli kreditlərinə əlçatanlığını asanlaş-

dırmaq üçün tələb olunan sənədlərin sayı minimuma endirilib, sənədlərin notarial təsdiq olunması şərti ləğv edilib və 200 min manatadək kreditlər üzrə biznes plan tələbi aradan qaldırılıb. 2018-ci ildə isə güzəştli kreditlərin illik faiz dərəcəsi 5 faizə endirilib.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün davamlı islahatların nəticəsi beynəlxalq hesabatlarda qeyd olunur. Dünya İqtisadi Fo-

Sahibkarlıq subyektlərinin 99,7 faizi KOB subyektləridir

Hazırda ölkə üzrə sahibkarlıq subyektlərinin 99,7 faizi mikro, kiçik və orta sahibkarlıq (KOB) subyektləridir. KOB-ların iqtisadiyyatda rolunun, bilik və bacarıqlarının artırılması, maliyyə resurslarına və satış bazarlarına çıxışının genişləndirilməsi, dövlət xidmətlərinə rahat çıxışının təmin edilməsi istiqamətində müxtəlif dəstək mexanizmləri həyata keçirilir. Bir sıra şəhər və rayonlarda sahibkarlar yerində xidmət göstərən “KOB dostu” ofislərinin, biznes biliklərinin artırılmasına dəstək olan KOB inkişaf mərkəzlərinin, sahibkarlara vahid məkanda dövlət və özəl xid-

sabata əsasən, Azərbaycan 12 indikatora 8-i üzrə irəliləyərək MDB ölkələri arasında lider mövqelər sırasına yer alıb, həmçinin Cənubi Qafqaz regionunda

mətlərin göstərildiyi “KOB evləri”nin fəaliyyəti, KOB-lara təhsil, elm, tədqiqat və dəstək sahələrində qrantın verilməsi, “Startap” şəhadətnaməsi, daxili bazar araşdırmasının aparılmasına, ticarət şəbəkələrinə və sərgilərə çıxışa dəstək mexanizmləri buna misal ola bilər.

Sənaye zonalarında sahibkarlıq fəaliyyəti üçün zəruri infrastrukturun yaradılması, səmərəli işin təşkili üçün müxtəlif xidmətlərin göstərilməsi də özəl sektorun inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi tədbirlərindəndir.

qamətində apardığı intensiv islahatlar bir daha təsdiqlənir.

Son illərdə rəqəmsallaşmanın inkişafı nəticəsində demək olar ki, sahibkarları yerində yoxlamağa ehtiyac qalmır. Bundan əlavə, 18 noyabr 2024-cü il tarixində “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların

İnnovativ sahibkarlığın inkişafında bilik iqtisadiyyatının, 4-cü Sənaye İnqilabının elementlərinin tətbiqi, qlobal dəyər zəncirinə inteqrasiya, klasterləşmə, sənayenin rəqəmsal transformasiyası, “ağıllı biznes” modellərinin yaradılması kimi məsələlər əsas hədəflərdəndir.

Lisenzialar və icazələrin alınması sahibkarlıq fəaliyyəti üçün əsas şərtlərdəndir. Bu prosesi sadələşdirmək üçün İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən, dövlət təhlükəsizliyindən irəli gələn hallar istisna olmaqla, sahibkarlara lisenziaların “ASAN xidmət” mərkəzləri və “KOB evləri” vasitəsilə verilməsi davam etdirilir. Həmçinin lisensiya və icazələr elektron qayda-da “Lisenzialar və icazələr” portalı vasitəsilə verilir.

tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” və “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” qanunlara dəyişikliklər edilib ki, bu dəyişikliklər də sahibkarların maraqlarının daha effektiv müdafiəsinə və yoxlamaların tənzimlənməsinə nəzərdə tutur. Yəni, müasir dövrdə iqtisadi fəaliyyətin tənzimlənməsi elə bir mərhələyə çatıb ki, elektron nəzarət sistemi müvafiq orqanların yoxlama-nəzarət aparmasına ehtiyacı minimumallaşdırır.

E.CƏFƏRLİ

Sınaqdan çıxmış Adam

Onun bu gün 75 yaşı tamam olur. Amma, heç deməzsən... Yerşi, duruşu, çəvik hərəkətləri, mehriban cöhrəsi, sira-yətəddi şuxluğu, gənclik enerjisi saçı. Aramızda tez-tez təkrarlanan bir dialoq var. Xeyrəddin müəllim məndən soruşur ki, “Alqış, bu camaat məni niyə belə çox istəyir?” Mən də deyirəm ki, “Xeyrəddin müəllim, camaat səni yaxşı tanımır axı, ona görə”. O da qayıdır ki, “Çox doğru deyirsən, işdi birdən məni yaxşı tanırsalar, bəs onda nə olacaq?” Mən də - “Onda səni daha çox istəyəcəklər”, - deyirəm. Mən Xeyrəddin müəllimi yaxşı yox, çox yaxşı tanıyıram. İlk dəfə onu sözümdən tanımışdım. Onun bir cümləsi indi də olduğu kimi - bütün intonasiası, səmimiyyəti və sərrastlığı ilə yaddaşımdadır. “Xalq məhəbbəti” - mən bu sözlərin dərin mənasını ölüçüyəgəlməz qiymətini Heydər Əliyev Naxçıvana gələn gün, bu il iyul ayının 22 - də bir daha dərk etdim. “Böhtançıların aqibəti” adlanan həmin məqalə “Dan Ulduzu” qəzetində dərc olunmuşdu. 1990 - cı ildə. Onda cəmiyyət hələ toparlanmamışdı. Dahi Öndərimizin özü və tərəfdarları təzyiq altında idi. Ziyalıların Heydər Əliyevə möhür mürcəti hələ yox idi. Hələ Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edilməmişdi. Hələ “Yeni Azərbaycan” qəzeti çıxmırdı. Xeyrəddin müəllim yerli kommunist mətbuatından tutmuş, mərkəzi Moskva qəzetlərində yazılan bütün böhtanlara təkbaşına cavab verirdi. Xeyrəddin müəllim böhtançılarla təkbaşına döyüşürdü. Xeyrəddin müəllimin özü ilə 1993 - cü ilin aprelində tanış oldum. Bakı Dövlət Universitetinin tələbəsi idim, eyni zamanda “Aydınlıq” qəzetində çalışırdım. Bir gün, Məmməd Nazimoğlu (“Aydınlıq” qəzetinin redaktoru Babək Hüseynovun müavini idi) məni otağına dəvət etdi: -Xeyrəddin Qoca Kişinin (Heydər Əliyevi nəzərdə tuturdu) qəzetini buraxmağa hazırlaşır. Əməkdaşlar axtarır. Özü də deyir ki, mütləq Qərbi azərbaycanlı olmalıdır. Sənin haqqında ona danışmışam. Redaksiyada səni gözləyir. Azərbaycan nəşriyatının 6 - cı mərtəbəsində “Yeni Azərbaycan” qəzetinin 2 otaqlıq redaksiyasında görüşdük. Və dərhal soruşdu: Sən Nüvədidənsən? O Kişinin qədr-qiyəməni Qərbi azərbaycanlılar dəqiq bilirlər. Və əlavə etdi: Hazır nə yazın var? -Hazır yazı yoxdur, amma makinaya dikte edə bilərəm. -Doğrudan? - deyib redaksiyanın makinası Səyyarə xanıma üz tutdu. -Başlayın. Bir saata yazı hazır idi. Xeyrəddin müəllim yazını oxudu. -Əla, - dedi, - Mən səni birbaşa şöbə müdiri götürürəm. Və beləcə Xeyrəddin müəllimin sayəsində mən “Yeni Azərbaycan”çı oldum. Xeyrəddin müəllimin öz mövqeyi var. Onun mövqeyi tənzimlənən, idarə olunan mövqe deyil. Onun mövqeyi yuxarıların diktesindən və aşağıların xahişindən irəli gəlir. Onun sözü, mövqeyi vicdanının çox-çox dərinliklərindən rəşələnir. Xeyrəddin müəllim satirikdir. Satirik hekayələr, yumorlar yazır. Satirik üslubda yazmaq üçün istedad yetərli deyil. Cə-

miyyətin çatışmazlıqlarını qələmə almaq üçün, hər şeydən öncə, cəsarət,

iradə, daxili immunitet gərəkdir.

60 - cı illərdə Türkiyədən Əziz Nəsin Bakıya gəlmiş. Şəhəri gözib do-laşırlar. Nahar zamanı türkiyəli yazıcı azərbaycanlı həmkarlarından soruşur.

-Sizdə satıra var? Bizim yazıçılar da, bir ağzdan:

-Əlbəttə, var - deyirlər.

Əziz Nəsin təəccüblənir:

-Anlamadım, ya sizdə satıra yoxdur, ya da hökumət.

Türkiyəli yazıcının təəccübünə rəğmən bu gün Azərbaycanda güclü Hakimiyyət də var, satıra da.

Bu da ki, istisnasız olaraq Xeyrəddin müəllimin müstəsna xidmətidir.

Mövzunu, istənilən nöqsanı, çatışmazlığı elə sevə-sevə təqdim edir ki, hamı razı qalır. Heç kimin ruhu incimir.

30 ildən çoxdur ki, hər gün görüşürük, zəngləşirik, danışırıq.

Xeyrəddin müəllimin zəngi bir az ləngiyəndə həmən uşaqların diqqətindən yayınmır.

-Xeyrəddin əminin deyəsən başı qarışıqdır, xəbər yoxdur.

Xeyrəddin müəllimlə mənim münasibətim ananın diqqətini xüsusi ilə cəlb etmişdi.

Anam gördü ki, Xeyrəddin müəllim bizə telefon açan kimi otağı gülüş qəhqəbə səsi başına götürür.

Həmişə “Xeyrəddin müəllimə məndən salam de”, - deyirdi:

Allah onun köməyi olsun, səni darıxmağa qoymur. Onu görüm min budaq olsun. Allah da onu darıxmağa qoymasın.

Xeyrəddin müəllim çətin günlərin dostudur.

Xeyrəddin müəllim sınaqdan çıxmış adamdır.

Sınaqdan çıxmış adam misilsiz örnekdir, cəmiyyətin ali dəyəridir.

Sınaqdan çıxmış adamı heç bir məddahın, cahilin boşboğazın, konyunkturaya xidmət edən hər cür fərsətkəşin ayağına vermək olmaz.

Sınaqdan çıxmış adamı qorumaq, ovcumuzun içində, gözümüzün üstündə saxlamalıyıq.

Xeyrəddin müəllim özündə şəxsiyyətin gerçək tərifini ehtiva edir.

Şəxsiyyət şəxsi keyfiyyətlərin daşıyıcısı olan şəxslərə deyilə bilər.

Xeyrəddin müəllimin, mənim əziz dostumun 75 ildə qazandığı ad-sanın, şöhrətin, xatir-izzətin əsasında onun öz şəxsi keyfiyyətləri dayanır.

Xeyrəddin müəllim böyük şəxsiyyətdir.

Qənimət adamdır.

Rəhmətlik ananın dediği kimi: “O bizi darıxmağa qoymur. Allah da onu darıxmağa qoymasın”.

Alqış HƏSƏNOĞLU

Xeyrəddin Qoca 75

“Ədəbiyyat qəzeti” qəzetində müntəzəm olaraq hekayələriniz, bədii yazılarınız dərc olunmağa başlanmışdır. Siz ölinizə qələm alandan bəri cəmiyyətdəki neqativ halları ifşa edən kitablar çap etdirmiş, səhnə əsərləri yaratmışınız.

Ordu sıralarında xidməti borcunuzu yerinə yetirdikdən sonra (1971) əmək fəaliyyətinə başlamış, 1971-ci ildən 1997-ci ilə qədər müxtəlif qəzet, jurnal redaksiyalarında işləmişiniz.

Sizin jurnalistikanın müxtəlif janrlarında minlərlə yazınız Azərbaycan və xaricdə çıxan yüzdən çox müxtəlif adda qəzet və jurnallarda dərc edilmişdir. Televiziya və radio efirində sayız verilişləriniz, stüjet və çıxışlarınız səslənmişdir. Səs yazılarınızın bir qismi, video-lentlərə yazılmış tamaşalarınız Azərbaycan Respublikası Dövlət Səs Yazıları Arxivində, qəzet və jurnallarda dərc olunan məqalələriniz və kitablarınız S.Mümtaz adına Azərbaycan Respublikası Dövlət İncəsənət və Ədəbiyyat arxivində, son yaradıcılıq məhsullarınız isə şəxsi arxivinizdə saxlanılır.

“Filankaslar” (1995), “Hərə öz payını götürsün...” (1998), “Marallar” (2000), Türkiyədə nəşr olunmuş “Bu dünyadan məktublar...” (2002), “Gərək yazam...” (2003), “Hərən öz payı...” (iki hissəli satirik komediya) (2003), “Pyslər” (2004), “Bu da belə həyatdır...” (2008), “Biz bizə bənzerlik...” (2010), “Həyat proseslərin axarında” (2013), “Yazdıqlarım... Yazılanlar...” (2018) və başqa kitabların müəllifsi-

TƏBRİK

niz. Siz böyük Türk satiriki Əziz Nəsinin bir sıra əsərlərini dilimizə çevirmisiniz.

Azərbaycan Milli Akademik Dram Teatrında “Hərən öz payı...” adlı satirik komediyamız tamaşaya qoyulmuşdur (2002). “Qonşulaşma, qohumlaşma, kirvələşmə” adlı komediyamız Azərbaycan Dövlət Televiziyasında ekran həyatı tapmışdır (2004). “Düzü-düz, ayrıni-ayrı” (2006), “Bu bizim zamanədir” (2007), “Toy olacaq...” (2008) adlı pyesləriniz Azərbaycan Milli Radiosunun tamaşaları kimi efirdə səslənmişdir. Bakıda Heydər Əliyev Sarayında “Bilirəm, səsim xoşunuza gəlməyə-cək...” adlı musiqili satira gecəsi keçirmisiniz (avqust 2003). C.Cabbarlı adına İrəvan Azərbaycan Dram Teatrında “Vəzifə dəlisi” (2014), Mingəçevir Dövlət Teatrında “Molla Nəsrəddin” (2003) adlı pyesi tamaşaya qoyulmuşdur.

Həyat və yaradıcılığınızda həsr olunmuş “Xeyrəddin Qoca” (foto-kitab) (2000), “Ömür belə keçir...” (2004), “Xeyrəddin Qocanın güllüsü” (2007 və 2015), “Həyatı proseslərin axarında...” (2013) adlı kitablar nəşr olunmuşdur. İctimai Televiziya haqqınızda “Ömür belə keçir...” (2009) adlı film, Yeni Az Tv 75 ilin yəni həsr edilmiş “Həyatın axarında” (2025) filmi çəkmişdir.

Azərbaycan Jurnalistlər Birliyi (1979) və Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (1996) üzvüsünüz.

Siz ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında da yaxından iştirak edirsiniz. Azərbaycanın ağır dövründə məşhur “91-lər”dən biri kimi siyasi mübarizəyə qoşulmuşunuz. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin yaratdığı Yeni Azərbaycan Partiyasının təşəkkül tapmasında sizin xidmətləriniz olmuşdur.

1995-ci ildə I çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişsiniz.

1997-ci ilin dekabrından 2003-cü ilin mart ayına qədər Türkiyə Cümhuriyyətinin İstanbul şəhərində Azərbaycan Respublikasının Baş konsulu vəzifəsində işləmişiniz. Sizə I-cı dərəcəli Fəvqəladə və Səlahiyyətli Elçi rütbəsi verilmişdir.

Mədəniyyət və incəsənət sahələrində böyük xidmətlərinizə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə Prezidentin fərdi təqəddinə layiq görülmüsünüz (2007-ci il).

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə 3-cü dərəcəli “Vətəna xidmətə görə” ordeni (18 noyabr 2017-ci il), “Şöhrət” ordeni (30 yanvar 2020-ci il) və “Heydər Əliyevin 100 illiyi (1923-2023)” medalı ilə təltif edilmişiniz.

Bir sıra ədəbi mükafatlar almışınız. Hörmətli, Xeyrəddin müəllim! Siz 75 illik yubileyiniz münasibətilə bir daha təbrik edir, sizə uzun ömür, can sağlığı, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq!

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi

Əhatəli dəstək tədbirləri davam edir

Hərbçilərin sosial təminatı yaxşılaşdırılır

Məlum olduğu kimi Prezident İlham Əliyevin müvafiq fərmanına əsasən, Müdafiə Nazirliyinin və digər güc strukturlarının həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının aylıq vəzifə məaaşları artırılıb. Eləcə də bir sıra dövlət orqanlarında xüsusi hərbi rütbəsi olan şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə məaaşlarında artımlar edilib. Bütün artımlar 2025-ci il yanvarın 1-

dən tətbiq olunacaq.

Ölkəmizdə hərbiçilərə dövlətin əhatəli dəstək tədbirlərindən biri olan qərar Prezidentin hərbiçilərə növbəti sosial qayğısının nümunəsi hesab edilə bilər.

Ümumiyyətlə, hərbiçilərə dövlət dəstəyi ölkəmizdə yürüdüən siyasətin tərkib hissəsi kimi hər zaman prioritet olaraq diqqətdə saxlanılır.

Azərbaycanda hərbiçilərə olan dövlət qayğısı davamlı xarakter daşıyır və sosial xərclərin strukturunda hərbi qulluqçuların sosial təminatı başlıca yerlərdən birini tutur. Hərbiçilərimizin pensiya təminatı, müavinətlərinin artırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atılmaqdadır. 2021-ci ildən hərbi qulluqçuların aylıq vəzifə məaaşlarına müəyyən edilən müddəti əlavələrin ödənil-

məsinin təmin edilməsi, hərbiçilərin pensiya təminatının təkmilləşdirilməsi və pensiyalarının digər əmək pensiyalarını kimi hər il indeksləşdirilməsi bu istiqamətdə yürüdüən siyasətin tərkib hissəsini təşkil edir.

4 mindən çox hərbi qulluqçu mənzillə təmin olunub

Qeyd olunduğu kimi, 2024-cü il yanvarın 1-də Müdafiə Nazirliyinin hərbi və mülki işçilərinin aylıq vəzifə məaaşları və hərbi qulluqçuların hərbi rütbəyə görə məaaşlarının məbləğləri 20 faiz artırılıb. Eləcə də Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidmətinin həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının aylıq vəzifə məaaşlarında 20 faiz artımlar olub. Ümumilikdə, hərbiçilərin gəlir imkanlarının artırılması davamlı prosesə çevrilib. Ölkənin iqtisadi-maliyyə imkanları genişləndikcə bu sahəyə daha böyük həcmərdə vəsait yönəldilir. Azərbaycanın hərbi-müdafiə xərclərinin artımı son illərdə davamlı tempərlə artmaqdadır. 2003-cü ildə bu sahəyə yönəldilən dövlət xərclərinin məbləği 150 milyon manat idisə, hazırda 8,5 milyard manatdan çoxdur. Bu, o deməkdir ki, son 22 ildə hərbi xərclər 57 dəfə artırılıb.

Dövlət başçısının “Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçularının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri barədə” müvafiq fərmanı ilə yaradılmış komissiya tərəfindən hərbi qulluqçuların dövlət vəsaiti hesabına alınmış mənzillərlə təmin olunması prosesi icra olunmaqdadır. Son 12 ildə dövlət vəsaiti hesabına 20 il və daha çox xidmət etmiş 4 min nəfərdən çox hərbi qulluqçu və şəhid olmuş hərbi qulluqçuların ailələri mənzillərlə təmin olunub. Qarşıdakı illərdə mənzilə ehtiyacı olan digər hərbiçilərin də sosial vəziyyəti nəzərə alınmaqla onların da mənzil almaq hüququ təmin olunacaq. Bu proses hərbi qulluqçuların sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, dövlət vəsaiti hesabına mənzillə təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirilən sosial proqram çərçivəsində yüzlərlə hərbiçini əhatə edəcək.

Xüsusi güzəştlər

Dövlət onlara bir sıra güzəştlər verməklə yanaşı, İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun vəsaiti hesabına güzəştli şərtlərlə ev alan zabit və gizirlərin kreditinin faizini özü qarşılayır ki, bu da sosial qayğının daha bir nümunəsidir. Ötən il Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq fərmana əsasən, “Müdafiə Nazirliyinin strukturuna daxil olan Milli Müdafiə Universitetinin tabeliyindəki xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində təhsil almış hərbi qulluqçulara verilən güzəştli ipoteka kreditlərinə dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyinin göstərilməsi Qaydası” təsdiq edilib. Yeni qaydalar xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində təhsil almış hərbi qulluqçulara İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu tərəfindən verilən güzəştli ipoteka kreditlərinə dövlət dəstəyini əhatə edir. Belə ki, fərmanın müddəalarına əsasən, ipoteka krediti ilə ev alan xüsusi təyinatlıların aylıq kredit ödənişinin yarısını dövlət ödəyəcək. Bundan başqa, xüsusi təyinatlılar ipoteka krediti götürərkən ilkin ödənişi də dövlət edəcək, gələcəkdə isə xüsusi təyinatlılara kredit bağlamaq üçün daha bir dəfə maddi dəstək veriləcək.

Həmçinin, dövlət başçısının 2018-ci il 1 may tarixli fərmanı ilə təsdiq olunmuş “Elektron ipoteka və kredit zəmanət” sistemi haqqında Əsasnamə”yə edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Müdafiə Nazirliyi hərbi qulluqçulara verilən güzəştli ipoteka kreditlərinə dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi göstərilməsi imkanlarının daha da yaxşılaşdırılması nəzərdə tutulub. Qaydalara əsasən, Milli Müdafiə Universitetinin tabeliyindəki Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutun bakalavriat səviyyəsində, o cümlədən bakalavriat səviyyəsinin hazırlıq kursunda, Bakı Hərbi Kollecinə, Gəncə Hərbi Kollecinə və Naxçıvan Hərbi Kollecinə daxil olmuş hərbi qulluqçulara verilən güzəştli ipoteka kreditlərinə dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi göstəriləcək. Onların mənzil təminatının həlli üçün İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun vəsaiti hesabına ipoteka kreditləməsi həyata keçiriləcək.

Dövlətin ipoteka güzəştlərindən 2024-2025-ci tədris ilindən başlayaraq dövlətlərarası müqavilə əsasında xarici ölkələrin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində təhsil alan və məzun olduqdan sonra Azərbaycan Ordusunda 5 təqvim ili zabit və ya gizir kimi həqiqi hərbi xidmət keçən Azərbaycan hərbi qulluqçuları da istifadə edə biləcəklər. Xarici ölkələrin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində təhsil alan və məzun olduqdan sonra Azərbaycan Ordusunda 5 təqvim ili zabit və ya gizir (mişman) kimi həqiqi hərbi xidmət keçən ölkə vətəndaşları olan bütün hərbi qulluqçulara bu güzəştlər şamil olunacaq. Nəticədə, güzəştli ipoteka ilə əhatə olunan hərbiçilərin sayı daha da artmış olacaq.

Maliyyə dəstəyi güzəştli ipoteka kreditinin verildiyi tarixə ipoteka ilə yüklü edilən yaşayış sahəsinin qiymətinin bir hissəsi və aylıq annuitet ödənişlərinin bir hissəsi üzrə yalnız bir yaşayış sahəsinin satın alınması məqsədilə müddəti azı 15 il olan güzəştli ipoteka kreditləri üzrə göstəriləcək. Yəni, hərbiçilər güzəştli ipoteka imkanından yalnız bir dəfə istifadə edə biləcəklər və bunun üçün kreditin müddəti 15 ildən artıq olmalıdır. Dövlət ilkin ödənişi də tama-

İpoteka kreditləri üçün böyük imkanlar

milə öz resursları hesabına qarşılayacaq. Belə ki, hərbiçilərə ipoteka krediti götürəndə ilkin ödəniş dövlət tərəfindən ödənilməklə, həmin məbləğ alınan evin qiymətinin 15 faizi qədər olmalıdır. Yəni 100 min manat məbləğində alınan evin ilkin ödəniş limiti 15 min manatı keçməməlidir. Burada bir məqam var ki, bu da ipoteka siyasətində sonradan maliyyələşmə mexanizmi ilə tənzimlənməli. Belə ki, hərbiçi ev və ya mənzil alarkən ödədiyi ilkin ödənişi, məsələn, 15 min manatı özü birbaşa borc sahibinin hesabına köçürüb, həmin vəsaiti sonradan dövlətdən geri ala biləcək. Çünki həmin ödəniş dövlət özü zəmanət verir. Bundan başqa, hərbiçilərin aylıq kreditlərinə də böyük güzəştlər nəzərdə tutulub. Onların aylıq kredit üzrə ödənişlərin 50 faizini dövlət ödəyəcək. Göründüyü kimi, hərbiçilərin sosial təminatının, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması dövlətin yürütdüyü siyasətin ən prioritet istiqamətlərindən biri kimi hər zaman ön planda dayanır.

E.CƏFƏRLİ

Dayanıqlı iqtisadi inkişafın göstəriciləri

Ötən il ÜDM-in həcmi 126 milyard dolları ötüb

2024-cü ildə ölkəmizdə 126,3 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilə müqayisədə 4,1 faiz çox ümumi daxili məhsul (ÜDM) istehsal olunub. İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 0,3 faiz, qeyri neft-qaz sektorunda isə 6,2 faiz artıb. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 12,4 min manata bərabər olub.

2024-cü ildə əsas kapitala 21,5 milyard manat məbləğində investisiya yönəldilib. Sərmayələrin əsas hissəsi qeyri neft-qaz sektoruna sərf edilib. Ümumilikdə, istifadə olunmuş investisiyanın 10,6 milyard manatı və ya 49,6 faizi məhsul istehsalı sahələrinə, 8,2 milyard manatı (38,4 faizi) xidmət sahələrinə, 2,5 milyard manatı (12 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinə sərf olunub. Əsas kapitala yönəldilmiş vəsaitlərin 18,1 milyard manatı və ya 84,7 faizini daxili investisiyalar təşkil edib.

Hesabat dövründə əhalinin nominal gəlirlərində, bank əmənlərində, ünvanlı sosial yardımın məbləğində, muzzdlu işçilərin orta aylıq əməkhaqqında da artımlar qeydə alınıb ki, bu da uğurlu sosial-iqtisadi dinamika hesab edilə bilər. İnflyasiya 4 faiz civarında təşkil edib.

Sənayenin payı ÜDM-in 50 faizinə yaxınlaşır

ÜDM-in strukturunda sənaye məhsullarının payı ötən illərlə müqayisədə daha da yüksəlib. Ötən il sənaye sektorunda da uğurla göstəricilər əldə edilib. Sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 64,1 milyard manat və ya 2023-cü ilə müqayisədə 1,1 faiz çox sənaye məhsulu istehsal edilib. Qeyri-neft sənayesində artım daha çox olub və dinamika 7,3 faizi üstələyib. Bu amil də sənayeləşmənin əsas strukturlarının qeyri-neft sütunları üzərində inkişaf etdiyini təsdiqləyir.

Xüsusilə də ölkəmizin sənaye potensialının və iqtisadi gəlirlərin artmasında sənaye parklarının rolunun artması ümumi qeyri-neft sənayesinin dinamikasını artırır. Həmçinin,

Hacıqabul Sənaye Məhəlləsinin əsasında Hacıqabul Sənaye Parkının yaradılması, azad ərazilərdəki sənaye vektorlarının, xüsusilə də Ağdam Sənaye Parkındakı 5-dən artıq müəssisənin fəaliyyətə başlaması, həmçinin “Araz Vadisi İqtisadi Zonası”nda rezidentlərin ilk istehsal mallarının tədarükünün başlanması ümumi sənaye potensialının yüksəlməsi və ixracının artmasında öz rolunu göstərməkdədir.

2024-cü ildə Azərbaycanın xarici ticarət tərəfdaşlarının sayı və ticarət dövriyyəsinin həcmi də artıb. Qeyd edlən dövrdə 180 ölkə ilə əmtəə və mal mübadiləsi həyata keçirilib. Ölkə-

Xarici ticarətdə 4,7 milyard dollar müsbət saldo qeydə alınıb

mizin xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi 47,6 milyard dollar təşkil edib ki, onun 26,6 milyard dolları ixracın payına düşür. İdxalın dəyəri isə 21 milyard dollar olub və nəticədə xarici ticarətdə 5,5 milyard dollardan çox müsbət saldo yaranıb.

Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsinə İtaliya, Türkiyə, Rusiya, Çin, Almaniya, Avstraliya, Hindistan, Çexiya, ABŞ, Birləşmiş Krallıq və digər dövlətlər xüsusi paya malik olub. İxracda əsas məhsullar

neft-qaz və ondan hazırlanmış məhsullar üstünlük təşkil etsə də, qeyri-neftin ixracında artımlar müşahidə edilməkdədir. Qeyri-neft məhsullarının ixracı 2 milyard dollardan çox olub. İxracda tərəvəz və meyvə məhsulları üstünlük təşkil edir. Xüsusilə də pambıq və pambıq lifi, meyvə-tərəvəz, bitki və heyvan mənşəli piylər və yağlar, kimyəvi mallar və sənaye texnologiyaları, elektrik enerjisi və kosmik sənaye məhsullarının ixracı davamlı artmaqdadır.

12 ölkənin qaz təminatçısı

2024-cü ildə Azərbaycan region ölkələrinin və Avropa İttifaqının (Aİ) enerji təchizatında öz mövqeyini daha da möhkəmləndirib. Ötən il Azərbaycanın Avropaya qaz ixracatı 8,6 faiz artaraq 12,9 milyard kubmetrə çatıb. Ötən il ölkəmizdə 50,3 milyard kubmetr təbii qaz hasil edilib. Qazın 13,3 milyard kubmetri “Azəri-Çıraq-Günəşli”, 27,8 milyard kubmetri “Şahdəniz”, 1,5 milyard kubmetri “Abşeron” yatağı, 7,7 milyard kubmetri isə SOCAR üzrə hasil olunub. 2023-cü il ilə müqayisədə hasilat 2 milyard kubmetr artıb.

Azərbaycan tarixində ilk dəfə olaraq mavi qaz hasilatı illik 50 milyard kub metr-dən çox olub. Bu isə ölkəmiz üçün daha çox ixrac imkanları yaradıb və ötən il xaricə qaz satışı 25,2 milyard kubmetr təşkil

edib ki, bu da 2023-cü il ilə müqayisədə 5,8 faiz çoxdur. Avropa ilə yanaşı, 9,9 milyard kubmetr Türkiyəyə, 2,4 milyard kubmetrdən çox qaz isə Gürcüstana satılıb. Türkiyəyə TANAP-la bu müddətdə 5,6 milyard kubmetr qaz nəql olunub. Ümumilikdə, Azərbaycan 2024-cü ildə Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanistan, Bolqarıstan, Rumıniya, Macarıstan, Serbiya, Sloveniya, Xorvatiya, Şimali Makedoniya və Slovakiyaya qaz nəql etməklə maye yanacaqda təchiz etdiyi ölkələrin sayını 12-yə çatdırıb.

Azərbaycan hökumətinin açıqladığı Ortamüddətli Xərcələr Çərçivəsi sənədində və İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş proqnoz icmalında 2025-ci ilin sonuna

ÜDM-in həcmi 129,2 milyard manat, o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in hə-

mi 92,2 milyard manat təşkil edəcəyi

öz əksini tapıb. Orta müddətdə ÜDM-in real artım tempinin orta illik 3,3 faiz, qeyri-neft ÜDM-in isə 5 faiz olacağı proqnozlaşdırılır. 2024-cü ildə neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-in real ifadədə 0,3 faiz artacağı ehtimal edilir. Bu dinamika sonrakı illər üzrə davamlı şəkildə yüksələcək və 2028-ci ildə ÜDM-in tərkibində qeyri-neft sektorunun payı daha da artaraq 77,8 faizə çatacaq, neft-qaz sektorunun payı isə 22,2 faizə bərabər olacaq.

Beynəlxalq maliyyə institutlarının açıqladığı hesabatlarda və yenilənmiş proqnoz ssenarilərində Azərbaycanda iqtisadi artımın ümidverici olmasına

Qeyri-neft sütunları üzərində...

dair göstəricilər yer alıb. Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) dərc etdiyi “Regional iqtisadiyyatın inkişaf perspektivləri” adlı yeni hesabatında 2025-ci ildə ölkəmizdə ÜDM-in 4,5-5 faiz artacağı əksini tapıb. Eləcə də, Dünya Bankı, Asiya İnkişaf Bankının hesabatlarında da 2025-ci ildə iqtisadi artımla bağlı müsbət proqnozlarında qeyri-neft resurslarının yüksək artımları müqabilində ümumi daxili məhsulun 5 faiz təşkil edəcəyi fərz olunur. Bu nikbin proqnozlar isə dövlətin 2025-ci ildə qarşıya qoyulan bütün hədəfləri icra etməsinə dərin zəmin yaradır.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Azadlıq mübarizəsinin yeni rəmzi

Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi “Dəmir Yumruq”u rəsmi simvol seçib

Fransa müstəmləkəsi olan əraziləri özündə birləşdirən Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsinin yanvarın 23-24-də Kanakidə (Yeni Kaledoniya) keçirilmiş konqresində qəbul edilən qərarlardan biri Cəbhənin rəsmi simvolunun müəyyənləşdirilməsi olub. Azərbaycan torpaqlarının işğalına son qoyulmasında simvola çevrilən “Dəmir Yumruq” bundan sonra həm də kolonializmə qarşı mübarizənin rəmzi olacaq. Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi Prezident İlham Əliyevin “Dəmir Yumruq”unu özünə rəمز kimi seçib. Xatırladaq ki, Beynəlxalq Dekolonizasiya Cəbhəsi 2024-cü ilin iyulunda Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) dəstəyi ilə paytaxtımızda Fransanın son koloniyalarının nümayəndələri tərəfindən yaradılıb. “Dəmir Yumruq”un müstəmləkə ərazilərində genişlənən azadlıq mübarizəsinin rəmzi kimi qəbul edilməsi təsadüfi deyil. Qalib Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsinin nəticələrinə uyğun yaratdığı reallıqlar bütün dünyada nümunə kimi qəbul olunur. Silahlı Qüvvələrimiz müharibəni Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi “Dəmir Yumruq” devisi ilə apardı. “Dəmir Yumruq” Azərbaycanın milli gücünü simvolizə edirdi və düşmənin bu gücün qarşısında tab gətirməyərək sarsıdıcı möğlubiyyətə uğradı. Qüdrəverici haldır ki, indi “Dəmir Yumruq” Afrikada, dənizasırı ərazilərdə müstəmləkə zülmündən əziyyət çəkən xalqların azadlıq uğrunda apardıqları mübarizədə rəمز kimi qəbul olunur. Həmin xalqlar “Dəmir Yumruq”u qalibiyyət simvolu kimi qəbul edirlər.

Fransanın sərhəd tanımayan müstəmləkəçilik siyasəti

Verilən məlumatlara görə bəşəriyyətin kolonializm tarixinin qanlı cinayətlərinin çoxu məhz Fransa tərəfindən törədilib. Milyonlarla afrikalı Fransanın qul siyasətinin qurbanına çevrilib. Ümumiyyətlə, Fransanın ağır şərtlər altında müstəmləkəçilik siyasəti həyata keçirdiyini təsdiqləyən faktların siyahısı çox uzundur. Yalnız bir neçə ölkənin üzləndiyi əqibət barədə söhbət açmaq kifayətdir ki, Yelisey Sarayının xüsusilə də Makronun iki prezidentliyi dönməndə apardığı siyasətin nə qədər mürtəce xarakter daşıdığı barədə konkret təsəvvür yaransın.

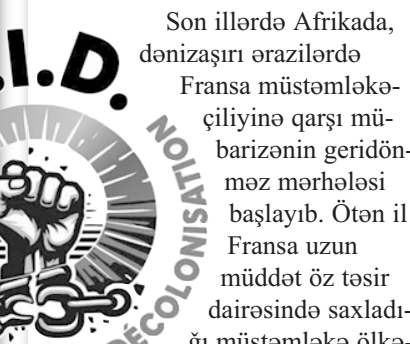
İmperialist güc mərkəzləri zəngin yeraltı sərvətlərə bu və ya digər formada nəzarət etmək üçün zaman-zaman Əlcəzairə qarşı savaş açıblar. Əlcəzairə dəc qıcaqan imperialist dövlətlər sırasında Fransa həmişə xüsusi fəallığı ilə seçilib. Fransa Əlcəzairi 1830-cu ildə işğal edib və qanlı izləri indi də qalan bu işğal 1962-ci ilədək sürüb. Yelisey Sarayının uzun zaman kəsiyini əhatə edən işğalçılıq siyasəti müqayisəyəlməz dərəcədə mürtəce sociyyə daşması ilə fərqlənib. 2017-ci ildə Əlcəzairin insan hüquqlarının qorunması assosiasiyasının yaydığı hesabatda bildirilir ki, ümumilikdə bu

ölkənin 10 milyon vətəndaşı Fransa müstəmləkəçiliyinin qurbanı olub.

Polineziya (Fransa Polineziyası) Fransadan təqribən 17 min kilometr uzaqda - Sakit okeanın cənubundakı 5 arxipelaqdan ibarətdir. Verilən məlumatlara görə, Fransa burada milli diskriminasiya ilə yanaşı, 30 il ərzində 1966-1996-cı illərdə 200-ə yaxın nüvə sınağı həyata keçirilib. Bu sınaqlar yerli əhali və ümumiyyətlə bölgədə ətraf mühit üçün ağır fəsadlarla nəticələnib. Təqribən 170 min nəfər Fransanın burada həyata keçirdiyi nüvə sınaqlarının qurbanı olub.

Fransa hakimiyyət orqanları Yeni Kaledoniya 1976-1984-cü illərdə və 2024-cü ildə dinc etirazlar zamanı onlarla yerli sakini qətlə yetirib. 1967-ci ildə Qvadelupada Fransa müstəmləkə orqanlarının irqi ayrı-seçkiliyinə qarşı yerli əhalinin dinc etirazlarının yatırılması zamanı bəzi məlumatlara görə, 200-ə yaxın yerli sakin öldürülüb. Fransa hakimiyyət orqanları dənizasırı ərazilərdə səərbət toplaşma azadlığını və ifadə azadlığını davamlı olaraq məhdudlaşdırır.

Azadlıq mübarizəsinin yeni dalğası

Son illərdə Afrikada, dənizasırı ərazilərdə Fransa müstəmləkəçiliyinə qarşı mübarizənin geridönməz mərhələsi başlayıb. Ötən il Fransa uzun müddət öz təsir dairəsində saxladığı müstəmləkə ölkələrində törətdiyi sayızsız hesabsız cinayətlərə görə daha bir ittihamla üzləsib. Söhbət bu ölkənin keçmiş müstəmləkələrindən olan Əlcəzairin Fransanın oğurladığı mədəni sərvətlərini geri qaytarmaq tələbindən gedir. Əlcəzair müstəmləkəçilik dövründə ölkədən çıxarılan və geri qaytarılmalı olan mədəni sərvətlərin siyahısını artıq Fransaya təhvil verib. Əlcəzair tərəfindən Parisə təqdim olunan siyahıya Fransanın müxtəlif muzeylərində saxlanılan artefaktlar daxildir. Bunlar 1830-cu ildə Fransanın Əlcəzairi müstəmləkələşdirməsinin başlanğıcından 1962-ci ildə Müstəqillik Müharibəsinin sonunadək olan dövrə aiddir.

Fransız missionerlərinin Yeni Kaledoniyanın yerləşdiyi adaya ayaq çəməsi XIX əsrin ortalarına təsadüf edir. Missionerlərin adaya gəlişi ilə yerli sakinlərin qara günləri başlayıb. 1853-cü ildə isə Fransa adanı özünün müstəmləkəsi elan edib. XIX əsrin sonuna qədər Fransa adanın yerli sakinlərini istismar

etməklə yanaşı, qatı cinayət törətmiş məhkumlarını da bu adaya sürgün edirdi. XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq Fransa adada

tapılmış faydalı qazıntı yataqlarını da istismar etməyə başlayıb. Ada qızıl, bürünc, xrom, nikel, dəmir və s. filiz ehtiyatları ilə zəngindir. Fransa digər müstəmləkələrində olduğu kimi, burada da təbii sərvətləri talayıb, yerli əhalidən isə ucuz işçi qüvvəsi kimi istifadə edib.

Ada sakinləri ötən əsrin 80-ci illərindən etibarən Fransanın qırı müstəmləkəçilik siyasətinə qarşı etirazlara başlayıblar. Onların yeganə məqsədi Fransanın sərhəd tanımayan zülmündən birdəfəlik qurtulmaqdır. Ötən il yeni “konstitusiyaya islahatları”na qarşı başlayan hərəkat azadlıq mübarizəsində yeni mərhələdir. Bu son mübarizədə yerli əhalidən qətiyyət və həmrəylik tələb olunur. Geri çəkilmək bütöv bir xalqın sonunu gətirə bilər.

Ötən ildən etibarən həmçinin Martinikada Yelisey Sarayına qarşı etirazlar artıb. Artıq Fransa silahlı qüvvələri Nigeri tərk edib. Kot d’İvuar da Fransa qoşunlarının ölkədən çıxarılması tələbini irəli sürüb...

Fransa dekolonizasiya ilə bağlı öhdəliklərinə əməl etməlidir

Dekolonizasiya mövzusu uzun müddətdir ki, beynəlxalq gündəlikdədir. Fransanın etirazlarına baxmayaraq, BMT Baş Assambleyası Yeni Kaledoniyanı 1986-cı ildə, Polineziyanı isə 2013-cü ildə BMT Nizamnaməsinin XI fəslində dekolonizasiya edilməli ərazilər kateqoriyasına daxil edib və Fransanın üzərinə həmin ərazilərdə yerli əhalinin özünüidarəetmə sistemini təşkil etmək öhdəliyi qoyub. Baş Assambleyanın 2008-ci ildən başlayaraq illik əsasda qəbul etdiyi qətnamələrdə Fransadan həmin ərazilərdə yerli xalqların öz müqəddəratını təyin etməsinə şərait yaratmaq tələb edilir. Eyni zamanda, BMT Baş Assambleyasının digər sənədində kolonializmə görə təzminat məsələsi öz əksini tapıb.

Beynəlxalq hüquqda dövlətlərin hərbi cinayətlərə, soyqırımı aktlarına və insanlığa qarşı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutulur. Lakin yeri gəldi-gəlmədi insan haqlarından, demokratiyadan danışan Makron hakimiyyəti hələlik manipulyasiyalara əl atmaqla məsuliyyətdən yan keçməyə nail olur. Şübhəsiz ki, belə davam edə bilməz. Fransa dekolonizasiya ilə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Makron ölkəsinin müstəmləkə cinayətlərinə görə üzr istəməli və Fransanın təzminatlar ödəməsinə təmin etməlidir.

Təəssüf doğuran haldır ki, Makron iqtidarı öz öhdəliklərini yerinə yetirmək əvəzinə, müstəmləkə ərazilərində genişlənən azadlıq mübarizəsinə görə Azərbaycana Fransanın daxili içirinə qarşımaqda günahlandırır. Bəli, daim ədalət mövqeyindən çıxış edən Azərbaycan müstəmləkə zülmündən əziyyət çəkən xalqların azadlıq mübarizəsinə mənəvi-siyasi dəstək verir. Ölkəmizin təklifləri əsasında yaradılan Bakı Təşəbbüs Qrupu bu istiqamətdə məqsədyönlü fəaliyyətlər həyata keçirən beynəlxalq platforma qismində qəbul olunur. Yelisey Sarayının bundan əndişələnməsi Makron iqtidarının aciz, çarəsiz durumda olduğunun göstəricisidir.

Mübarizə FEYİZLİ

Uğur formulumuz!

Günü-gündən müəkkəbləşən, qütbləşmənin açıq xarakter aldığı və kataklizmlərlə dolu dünyada bütün dövlətlər və ya təşkilatlar tərəfindən qəbul edilmək olduqca çətin bir işdir. Xüsusilə, qrup maraqlarının önə çıxdığı son dövrlərdə beynəlxalq münasibətlər sistemində uğurlu təmsilçilik mümkün-süz hala çevrilib - bəzi hallarda iqtisadi baxışlar, bəzən siyasi situasiya, bəzən təhlükəsizlik amili, bəzən isə ikitərəfli münasibətlərdə ortaya çıxan ziddiyyətlər maraqların kəşməsinə, üst-üstə düşməsinə imkan vermir.

Əlbəttə ki, istisnalar mövcuddur - məsələn, Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi çoxvektorlu xarici siyasət kursu ölkəmizin dünya miqyasında siyasi-iqtisadi nüfuzunun gündən-günə artmasında əsaslı şərt kimi çıxış edir. Azərbaycanın region, eləcə də dünya ölkələri və beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlığı ölkəmizin etibarlı və dayanıqlı tərəfdaş olduğunun göstəricisidir. Qlobal güclərin diqqət mərkəzində olan və Azərbaycan milli maraqlarına xidmət edən siyasi kursumuz beynəlxalq arenada aparıcı aktora çevrilməyimizi təmin edib. Belə ki, ölkəmiz milli maraqlarını hər zaman ön planda saxlayır. Dünya birliyi ilə bərabərsəviyyəli əlaqələrin qurulması isə ölkəmizin regional güc mərkəzi statusunda çıxış etməsinə şərtləndirir. Həm iki-tərəfli, həm də çoxtərəfli əməkdaşlıq sferalarının dayanmadan inkişaf etdirilməsi, ümumi maraqlar kontekstində çıxış etməmiş, ən əsası isə sülh və sabilliyin təmininə uyğun siyasət yürütməyimiz dünya birliyi ilə əlaqələrin daha

da yüksəlməsinə yol açır.

Möhkəm təməllər üzərində qurulan siyasət!

Mövzunu “Yeni Azərbaycan”a

şərh edən Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvü Nəsim Məhəməliyev bildirib ki, Azərbaycanda həyata keçirilən siyasətin əsas məqsədlərindən biri dünya birliyinə inteqrasiya, beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərin daha da genişləndirilməsindən ibarətdir: “Dövlətimiz bu siyasəti 1990-cı illərin əvvəllərindən - Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsindən bəri uğurla davam etdirir. Azərbaycan bu gün bölgə ölkələri ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq, beynəlxalq aləmdə öz sözünü demiş böyük dövlətlərlə uğurlu tərəfdaşlıq fonunda, həm də dünyanın aparıcı beynəlxalq qurumlarında kifayət qədər fəal

təmsil olunur. Möhkəm təməl üzərində yaradılan güclü iqtisadi potensial, toplanmış maliyyə resursları, cəmiyyət həyatının bütün

sahələrinin dinamik tərəqqisi, enerji, ərzaq təhlükəsizliyi kimi məsələlərin uğurla həlli Azərbaycana tam müstəqil, milli maraqlara hesablanan xarici siyasət yürütməyə imkan verib”.

Ölkəmizə olan maraq və inam artmaqdadır...

Deputat qeyd edib ki, ümumiyyətlə, həyata keçirilən global miqyaslı tədbirlər Azərbaycanın dövlətlərarası əlaqələrini gücləndirməklə bərabər, həm də ölkəmizin dünya miqyasında nüfuzunun daha da artırılmasını, Cənubi Qafqaz regionunda lider dövlətə çevrilməsinə şərtləndirib: “Son dövrlər ölkəmizə olan marağın və inamın nəticəsində Azərbaycan dövlətinə bir çox sahələrdə çoxşaxəli əməkdaş

lıqın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı təkliflər artmaqdadır. Bu da Azərbaycan dövlətinin güvənli bir dövlət, ölkə başçısı İlham Əliyevin güvənli bir şəxsiyyət, dövlət xadimi, ölkə rəhbəri olması

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

cib bir nümunəsidir ki, dövlət başçımızın rəhbərliyi altında bu, həyata keçirilir. Azərbaycan Cənubi Qafqazda yaranan yeni reallıqlar kontekstində beynəlxalq təşkilatlarla fəal iş səviyyəsinin həcmi genişləndirir. Bütün bu proseslər Prezident İlham Əliyevin siyasi uzaqqövrənliyi və düzgün istiqamətdə görülən işlərin müsbət nəticəsidir. Yaxın zaman çərçivəsində Azərbaycanın bu istiqamətdə daha ciddi uğurlar əldə edəcəyi gözlənilir. Prezidentin uğurlu daxili və xarici siyasəti ölkəmizin beynəlxalq aləmdə mövqelərini ildən-ilə daha da gücləndirir və bundan sonra da gücləndirəcək”.

Yeganə BAYRAMOVA

Rəsmi İrəvan tələş içindədir

Ermənistan rəhbərliyinin ağır cinayətə ucuz bəraət qazandırmaq cəhdi

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın Azərbaycanın ədalət mühakiməsinə təqdim olunmuş təqsirləndirilən şəxslərə psixotrop maddələr verilməsi haqda gülməli bəyanatı bu ölkənin mühüm tələş içində olduğunu göstərir. Həmin iddiaları şərh edən Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə bildirib ki, Ermənistan baş nazirinin İctimai Televiziya verdiyi müsahibədə guya regional eskalasiyaya rəvac vermək məqsədilə separatçı rejimin nümayəndələrinə qarşı psixotrop maddələrin tətbiq olunması ilə bağlı səsləndirdiyi iddiaların heç bir əsası yoxdur və tamamilə gülməlidir.

Təqsirləndirilən şəxslərin bütün hüquqları lazımi qaydada təmin olunub

Ermənistanın baş nazirinin Azərbaycanda aparılan məhkəmə prosesinin üzərinə kölgə salmaq cəhdi əbəsdir. Ayxan Hacızadənin bildirdiyi kimi, təqsirləndirilən şəxslərin bütün hüquq və vəzifələri lazımi qaydada təmin olunub və izah edilib, bütün məhkəmə prosesi və ifadələri qeydə alınıb. Erməni tərəfinin apardığı böhtan kampaniyası öz təsdiqini tapmadı - Azərbaycanda məhbuslara qarşı qəddar rəftarla bağlı iddialar müstəqil şəkildə, o cümlədən Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi tərəfindən araşdırılıb və bu iddiaların yalan olduğu təsbit edilib. “Ermənistan tərəfindən belə bir bəyanatın verilməsinin, bu ölkənin siyasi rəhbərliyinin bir zamanlar Azərbaycana qarşı təcavüz aktı və siyasətini davam etdirmək naminə bütün vasitələrlə açıq şəkildə dəstəkləndikləri şəxslərin hazırda müharibə cinayətləri törətməkdə iştirak etməsi ilə əlaqədar davam edən məhkəmə prosesi ilə bağlı nə qədər əsəbi olduğunu nümayiş etdirdiyi aydındır”, - deyər XİN rəsmisi vurğulayıb.

Bəlli olduğu kimi, Ermənistan dövləti və onun silahlı qüvvələri, o cümlədən Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma “Dağlıq Qarabağ respublikası” və onun qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən Azərbaycana və Azərbaycan xalqına qarşı sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibə aparma, soyqırımı, əhalini məcburi köçürmə, təqib, işgəncə, hərbi soyğunçuluq və digər qanunsuz əməllərə dair cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir. Hərbi cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən erməni əsilli şəxslər təcürməçilərlə, müdafiə üçün vəkillərlə təmin edilib. Məlum cinayət işi üzrə 531 mindən çox zərərçəkmiş və onların nümayəndələri var. Ermənistan Respublikası və onun silahlı qüvvələri, o cümlədən Ermənistanın yaratdığı qanunsuz “Dağlıq Qarabağ respublikası” və

onun qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən törədilən cinayətlərdə təqsirli bilinə 15 nəfər, o cümlədən Harutyunyan Arayik, Vardanyan Ruben, Qukasyan Arkadi, Sahakyan Bako, İşxanyan Davit, Babayan Davit, Mnat-sakyan Levon, Beglaryan Vasili, Qazaryan Erik, Allahverdiyev Davit və digərləri müxtəlif maddələrlə ittiham olunurlar. Onlar Azərbaycan əleyhinə hərbi və dövləti cinayətlər törətmiş şəxslərdir.

Yeri gəlmişkən, Ermənistan vətəndaşı olan, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin işgəncə, müzdluluq, müharibə qanunlarını və adətlərini pozma, terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə və digər maddələrlə təqsirləndirilən Ruben Vardanyanın məhkəmə prosesinin hazırlıq iclası yanvarın 27-də davam etdirilib. Xatırladaq ki, Ruben Vardanyan Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, aparma), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işgəncə), 114 (müzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münəddisə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə) əməllərinin törədilməsində təqsirləndirilib.

dən məsuliyyətə cəlb edilməsindən bir neçə həftə əvvəl, separatçı xunta rejimini qondarma “müstəqillik” münasibətilə təbrik etdiyini heç kim unutmayıb. Ermənistanın işğalçı və təcavüzkar ölkə kimi dövlət məsuliyyəti və bir sıra qanunsuz əməlləri danılması mümkün olmayan faktır. Beləliklə, bu əməllərdə təqsirləndirilən şəxslərin

Ermənistan rəhbərliyinin əməlləri unudulmayıb

“Üzdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını iddia edən Ermənistan baş nazirinin ölkəmizin ərazilərində saxladığı qondarma rejimi təbliğ etdiyini və 2 sentyabr 2023-cü il tarixində, nümayəndələrinin Azərbaycan tərəfinin

məsuliyyətə cəlb olunması, siyasi manipulyasiya ilə xələl gətirilə bilməyəcək qədər haqq işidir”, - deyər A.Hacızadə bildirib.

Bəhs olunan müsahibədə separatçı rejimin nümayəndələrinə guya psixotrop maddələrin tətbiqinə dair iddialar, qeyd edildiyi kimi, Ermənistan rəhbərliyinin nə qədər əsəbi olduğunu göstərir. Narahatlıq nədən qaynaqlanır?

Əlbəttə ki, bu tələş, əsəbilik əbəssə yərə yaranmayıb. Qeyd edək ki, Arayik Harutyunyan ilk məhkəmə iclasında Gəncəyə raket atılması əmrini vermədiyini, belə bir səlahiyyətinin olmadığını deyib. Səit: “Azərbaycan xalqı həssas edir ki, bu əmr mən vermişəm (Gəncəni vurmaq - red.). Bu qərarı mən verməmişəm. Bəli, bununla bağlı açıqlamam var idi. İndi bu açıqlamadan təəssüflənirəm və üzr istəyirəm. O səlahiyyətim, hətta fikrini bildirmək imkanım da yox idi”. Arayik Harutyunyan əlavə edib: “Niyə o zaman belə açıqlama verdiyimi istintaq zamanı verdim ifadədə izah etdim”.

Faşist mahiyyətin növbəti ifşası

Arayik Harutyunyanın son açıqlamasına istinadən, Gəncəyə raket atılması əmrinin Ermənistan rəhbərliyindən gəldiyi qənaətinə ifadə edə bilirik. Görünür, Bakıda keçirilən məhkəmə fonunda İrəvanın siyasi elitasında çaxnaşma yaranması da elə bununla bağlıdır. Ermənistan rəhbərliyi məhkəmədə konkret adların çəkilməyindən bərk narahatdır və buna görə də “psixotrop maddə” versiyasını gündəmə gətirib. Çünki adlar çəkilməyənə görə.

Xatırladaq ki, Vətən müharibəsi günlərində Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Gəncə şəhərinə ümumilikdə 5 dəfə (4, 5, 8, 11, 17 oktyabrda) raket və ağır artilleriya ilə hücum edilib. Nəticədə 26 nəfər şəhid olub, 175 nəfər yaralanıb, şəhərdə yerləşən mülki infrastruktur obyektlərinə, nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəyib.

xotrop maddənin təsiri altında anlaşıqz verildiyini bildirəcək və bununla da məsuliyyəti öz üzərindən kənara atmağa çalışacaq. Lakin bu, ağır cinayətə ucuz bəraət qazandırmaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Belə manipulyasiyalarla məsuliyyətdən qaçmaq əsla mümkün olmayacaq.

Xatırladaq ki, Vətən müharibəsi günlərində Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Gəncə şəhərinə ümumilikdə 5 dəfə (4, 5, 8, 11, 17 oktyabrda) raket və ağır artilleriya ilə hücum edilib. Nəticədə 26 nəfər şəhid olub, 175 nəfər yaralanıb, şəhərdə yerləşən mülki infrastruktur obyektlərinə, nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəyib.

Mübariz ABDULLAYEV

Bəşəriyyət üçün ən böyük təhdid...

Yanvarın 29-u Beynəlxalq nüvə müharibəsi əleyhinə səfərbərlik günüdür

XX əsrin ən böyük hərbi təhlükəsi olan nüvə silahının icad edilməsindən, daha doğrusu, ilk istifadəsindən sonra nə qədər böyük dağıdıcı və məhvədiçi gücə malik olduğunu ortaya qoydu. Bəşəriyyətə, insanlığa qarşı bir silah kimi xarakterizə olunan nüvə silahı ayrı-ayrılıqda dünyanın aparıcı dövlətləri sayılan ölkələrin də qorxulu kabusudur. Xüsusilə, son illərdə, global təhlükəsizliyin təhdid qarşısında qaldığı zamanda nüvə müharibəsi ritorikası daha da intensivləşib. Bu isə bütövlükdə yer kürəsi üçün, bəşəriyyət üçün qorxulu bir signaldır. Bu təhlükəli müharibənin qarşısını almaq üçün bütün dünya səfərbər olmalıdır.

Dehli Bəyannaməsinin ildönümü...

Yeri gəlmişkən, bu gün, yanvarın 29-u Beynəlxalq nüvə müharibəsi əleyhinə səfərbərlik günüdür. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyası 2001-ci il noyabrın 5-də qəbul etdiyi qərarla yanvarın 29-nu Nüvə Silahlı Əleyhinə Səfərbərlik Günü elan edib. Həmin təqvim hər il yanvarın 28-29-da 1985-ci ildə Hindistanın paytaxtı yeni Dehli-də qəbul edilmiş Dehli Bəyannaməsinin ildönümü kimi qeyd olunur. Dehli Bəyannaməsi ilk olaraq Hindistan, Argentina, Yunanıstan, Meksika, Tanzaniya və İsveç hökumətləri tərəfindən imzalanıb. Bəyannamədə nüvə silahlanmasında rəqəbatının dayandırılması və beynəlxalq səviyyədə nüvə silahı cəbbəxanalarının tədricən aradan qaldırılması haqqında çağırış edilib. Bəyannamənin imzalanmasına səbəb hərbi konfliktlər zamanı ətraf mühitə vurulan zərər, müharibələrin bitməsindən çox illər sonra da ekosistemin vəziyyətinə, təbii sərvətlərə, hətta bir nəslin həyatına olan mənfi təsir haqqında hər kəsi məlumatlandırmaqdır.

Qeyd edək ki, nüvə silahı 1945-ci ildə iki dəfə istifadə olunub. Yaponiyanın Naqasaki və Xirosima şəhərlərinin bombardman edilməsindən sonra bu qorxunc silaha istifadə olunmasa da, yeni bir nüvə təhdidinin yaranması bütövlükdə yer kürəsinin sonu demək olar. Çünki, əgər ötən əsrin

əvvəlində yalnız bir və ya iki ölkənin nüvə silahı varsa, bu gün dünyanın əksər dövlətləri bu dəhşət saçan

ölüm bombasına malikdirlər. Ümumiyyətlə, nüvə silahından imtina məsələsi hər zaman beynəlxalq müstəvidə aktuallıq daşıyır - hələ ötən əsrin ortalarında bu silaha malik iki ölkə, ABŞ və keçmiş SSRİ tərəfindən 1953-cü ildə atmosferdə nüvə sınağına moratorium qoyulmuşdu. Lakin bu qadağa keçmiş SSRİ tərəfindən 1961-ci, ABŞ tərəfindən isə 1962-ci ildə pozuldu. Bundan sonra Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Silahsızlanma Komissiyası atmosfer, kosmos və su altında nüvə sınağına qadağan edən bir müqavilə hazırlayıb. Müqavilə ABŞ və keçmiş SSRİ-də daxil olmaqla BMT-yə üzv olan 100-dən çox dövlət tərəfindən imzalanıb. 1968-ci ildə ABŞ, Rusiya, Fransa, İngiltərə, Çin istisna olmaqla bütün ölkələrə nüvə silahına sahib olmağı qadağan edən başqa bir saziş bağlanıb. 1990-cı illərin ortalarında saziş 181 ölkə qoşulub, 1995-ci ildə isə vaxtı qeyri-müəyyən müddətə uzadılıb.

“Nüvə”lərin sayı...

Açıqlanan son statistik rəqəmlərə görə, dünyada ümu-

sualtı gəmilərdə yerləşdirilib;

milikdə 12 min 500-13 min ədəd arasında nüvə döyüş başlığı mövcuddur. Bunların təxminən 90 faizi ABŞ və Rusiyanın arsenalına daxildir. Digər ölkələr isə kiçik və regional çəkiddirmə məqsədlərinə uyğun arsenal saxlayır. Nüvə dövlətləri də iki kateqoriyaya ayrılır: Rəsmi nüvə dövlətləri (BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri): - Rusiya dünya üzrə ən böyük nüvə arsenalına malikdir - təxminən 4500-dən artıq aktiv döyüş başlığına sahibdir. Rusiyanın həm də modernləşdirilmiş qitələrarası raket texnologiyası mövcuddur; - ABŞ isə təxminən 3700 aktiv döyüş başlığı ilə siyahıda ikinci yeri tutur. ABŞ-da strateji müdafiə üçün istifadə olunan qitələrarası ballistik raketlərə sahibdir.; - Çində isə təxminən 400-dən artıq nüvə başlığı var; - Fransa son statistikaya görə 290 nüvə başlığına sahibdir və bu arsenal əsasən

- Böyük Britaniyanın isə təxminən 225 başlıqdan ibarət arsenalı var ki, bu ölkənin də müdafiə strategiyası əsasən sualtı bazalara yönəldilib. Rəsmi olmayan nüvə dövlətlərinə gəldikdə isə: - Hindistanın təxminən 164 nüvə başlığı var. Hindistan nüvə potensialını həm Pakistan, həm də Çin ilə münasibətləri nəzərə alaraq inkişaf etdirir. - Pakistanın isə 170 nüvə başlığının olduğu bildirilir. Pakistan isə nüvə strategiyasını əsasən Hindistana qarşı balans yaratmaq məqsədilə formalaşdırıb. - Şimali Koreyada təxminən 30-40 nüvə başlığı mövcuddur. Şimali Koreya əsasən strateji və regional çəkiddirmə məqsədlərinə yönəlməmiş proqramlarla məşğuldur. - İsrailin isə rəsmi olaraq təsdiq etməsə də, təxminən 90 nüvə başlığına sahib olduğu düşünülür.

Bombadan istifadə üçün “hüquqi zəmin”-“Nüvə doktrinası”...

onun müttəfiqlərinin, tərəfdaşlarının həyatı maraqlarını qorumaq üçün istifadə etməyi nəzərdən keçirə bilər”. Sənədə əsasən, ABŞ nüvə silahı olmayan dövlətlərə qarşı nüvə silahından istifadə etməyi planlaşdırmır. Eyni zamanda, ilk zərbədə nüvə silahından istifadə edilməməsi ilə bağlı ifadə son redaktə sənəddən çıxarılıb.

Böyük Britaniyanın nüvə silahından istifadə prinsipləri 2023-cü ilin martında qəbul edilmiş xarici siyasət doktrinasında ifadə olunub. Ölkə NATO müttəfiqlərinin müdafiəsi də daxil olmaqla, “yalnız özünümüdafiə üçün ekstremal şəraitdə” ondan istifadə etməyə hazırdır.

Fransa nüvə silahlarına yanaşmasını oxşar şəkildə müəyyənləşdirir - “Strateji İcmal”da (2022) “həyatı maraqları” qorumaq üçün bu cür silahlardan istifadə etməyə hazır olduğu bildirilir.

Çin yeganə ölkədir ki, onun doktrinasında nüvə silahından ilk istifadə etməməklə bağlı müddəa var. 2019-cu ildə nəşr olunan “Yeni erada Çinin Milli Müdafiəsinə dair Ağ Kitab”ın onuncu nəşrində Pekinin nüvə silahı olmayan ölkələrə qarşı nüvə silahından istifadə etməyəcəyi vurğulanır.

P.SADAYOĞLU

Bayden administrasiyasına qarşı ittiham...

Ordunun maliyyələşməsində israfçılığa yol verilib?

ABŞ-ın özünün hərbi gücünü təkmilləşdirmək yolunda yeni addımlar atmağa hazırlaşır. Belə ki, ölkənin yeni vitse-prezidenti Ceyms Devid Vens ölkəsinin son 40 ildə iştirak etdiyi hərbi münaqişələrdə qalib gələ bilmədiyini bəyan edib. Vens Pentaqonu sərbəst şəkildə tənqid edib və yeni müdafiə naziri Pit Hegseti diqqəti əsas problemlərin həllinə yönəltməyə çağırıb. ABŞ ordusunun ciddi çağırışlarla üzləşdiyini bildiren Vens bildirib ki, bu günə qədər bir sıra regionlarda aparılan müharibələr ABŞ-a heç bir dividend qazandırmayıb. “Biz son 40 ildə çoxlu müharibələr apardıq, amma bu dövr ərzində heç bir müharibədə qalib gəlmədik. İki partiyalı geniş səsvermələrin nəticələrinə nəzər salanda özümüzə soruşmalıyıq: bu müharibələr bizə nə verdi? Onlar bizə çağırış problemi yaşayan bir ordu, qeyri-effektiv silah təchizat sistemi və astronomik xərclər verdi. Milyardlarla dollar xərcləyərək təyyarələr alırıq, amma bu təchizatlar həmişə gecikir və ciddi israfçılıq yaranır”.

Maraqlıdır, son 40 ildə ABŞ hansı müharibələrdən qalib çıxmayıb? Görəsən, ABŞ-ın vitse-prezidenti hansı səbəbdən irəli gələrək, bu cür bəyanat səsləndirib? Paralel olaraq bu ittihamlar həm də ordu daxilində korrupsiya faktlarına işarə deyilmi - xatırlasaq, Donald Tramp andiçmə mərasimində bəyan etmişdi ki, onun administrasiyası korrupsiya quruluşuna qarşı mübarizə aparacaq. Ordu ilə bağlı ortaya çıxan məsələlərə də bu iddianın üzərinə gəlsək, faktlar Bayden komandası üzərində məsuliyyət yaratmırmı?

Köhnə komanda istintaqa cəlb oluna bilər

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov “Yeni Azərbaycan” qəzetinə şərhində bildirib ki, Donald Tramp ABŞ-ın dövlət sistemində ciddi kadr dəyişikliyi etmək niyyətindədir. Artıq prezident Tramp seçki qabağı vədlərinin icrasına başlayıb: “Bu vədlərdən biri ilk növbədə dövlət idarəçiliyi sisteminə ciddi kadr dəyişikliyi və korrupsiyaya qarşı mübarizəni özündə ehtiva edir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Donald Tramp özünü ABŞ-ın yeddinci prezidenti Endryu Ceksona bənzətməyə çalışır. Tramp Ağ Evdə öz iş otağında E.Ceksonun portretini asıb. Amerika tarixində E.Ceksonun prezidentliyi dövründə yadda qalan hadisələrdən biri budur ki, o, hakimiyyətə gəldikdən sonra Ağ Evdə və dövlət qurumlarında köhnə administrasiyanın bütün kadrlarını öz postlarından kənarlaşdırmışdı. Tramp da eyni addımları atmaq niyyətindədir. Artıq bu istiqamətdə addımlar atmağa başlanılıb. Trampın dövlət qurumlarından yüksək rütbəli şəxsləri vəzifələrindən kənarlaşdıracaq. Xüsusilə,

müdafiə departamentində ciddi kadr dəyişikliklərinin olacağı gözlənilir”.

“Təsədüfü deyil ki, Tramp 90 gün müddətində İsrail istisna olmaqla, xarici ölkələrə yardımları dayandırıb. Trampın bu addımı hərbi-müdafiə sahəsində korrupsiya hallarının geniş yayılmasına qarşı mübarizə aparmaq anlamına gələ bilər. Həmçinin Bayden administrasiyası dövründə müxtəlif ölkələrə verilən maliyyə yardımları ilə bağlı ciddi araşdırmaların aparılması da mümkündür,” - E.Nəsirov əlavə edib.

ABŞ mütləq qələbə qazanmayıb

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli isə bildirib ki,

Tramp administrasiyası beynəlxalq siyasətə daha çox ABŞ-ın maraqları baxımından baxmağa üstünlük verəcək. “Səsləndirilən son bəyanatlar onu deməyə əsas verir ki, ABŞ-ın daxilində respublikaçılar və demokratlar arasında ciddi fikir ayrılıqları mövcuddur. Qeyd edim ki, demokratlar müttəfiqlərinin müdafiəsinə daha çox xərclərin çəkilməsinin tərəfdarıdır, amma respublikaçılar bu məsələdə fərqli mövqeyə nümayiş etdirirlər”, - deyən R.Məmmədli hesab edir ki, Vensin bəyanatında bəzi məqamlar maraq kəşb edir: “Donald Tramp və onun komandası Amerika ərazilərinin böyüməsində, ABŞ-ın Amerika və Avropa qitəsində daha da böyük güc olma-

sında maraqlıdır. Vens vurğulayıb ki, son 40 ildə ABŞ

bir sıra regionlarda hərbi əməliyyatlar aparmasına baxmayaraq, onun təsir dairəsi o qədər genişlənməyib. Vens müəyyən mənada haqlı da ola bilər. Çünki istər “So-yuq müharibə” dövründə, istərsə də SSRİ-nin çöküşündən sonrakı müddətdə ABŞ müxtəlif ölkələrə hərbi müdaxilə etməsinə baxmayaraq, mütləq qələbə qazanmayıb. Bura Koreya, Vyetnam, Yuqoslaviya, Əfqanıstan, İraq və digər ölkələri daxil edə bilərik”.

NATO arxa plana keçir

dirib ki, Trampın siyasəti Avropa tərəfindən birmənalı qarşılanmayacaq: “NATO-ya üzv olan ölkələr ayrılıqda güc deyillər. Onlar ABŞ ilə birlikdə güc mərkəzidir. Ancaq ABŞ bu günə qədər böyük xərclər hesabına saxladığı NATO-ya qısa müddət ərzində fərqli yanaşma sərgiləyəcək. Çünki Tramp administrasiyası NATO-ya daha çox xərc çəkməkdə maraqlı deyil. Bir sözlə, Tramp bu məsələyə sırf biznes-maliyyə, rentabillik və klassik Amerika nöqteyi-nəzərindən baxmağa üstünlük verir. Bu baxımdan, ABŞ ilə Avropa ölkələri arasında fikir ayrılıqları yaranacaq”.

Yunis Abdullayev

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Yeganə Bayramova